

OP Ryhmän puolivuosisikatsaus
1.1.–30.6.2019

OP Ryhmän puolivuosisikatsaus 1.1.–30.6.2019:

Tulos ennen veroja 415 miljoonaa euroa – tuotot kasvoivat viisi prosenttia vertailukaudesta

Tulos ennen veroja 1–6/2019	Korkokate 1–6/2019	Vakuutuskate 1–6/2019	Nettopalkkio- tuotot 1–6/2019	CET1- vakavaraisuus 30.6.2019
415 milj. €	+3 %	-2 %	+1 %	19,5 %

- Tulos ennen veroja oli 415 miljoonaa euroa (425).
- Korkokate kasvoi 3 % 587 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot 1 % 450 miljoonaan euroon. Vakuutuskate laski 2 % 274 miljoonaan euroon.
- Tuotot sijoitustoiminnasta, 185 miljoonaa euroa, olivat viime vuoden tasolla. Myyntivoittoja kirjattiin 26 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän.
- Kulut, 953 miljoonaa euroa (956), laskivat vertailukaudesta.
- Saamisten arvonalentumiset olivat 39 miljoonaa euroa (7).
- OP Ryhmän luottokanta kasvoi vuodessa 6 % 90 miljardiin euroon ja talletukset 3 % 63 miljardiin euroon.
- CET1-vakavaraisuus oli edelleen vahvalla tasolla 19,5 % (20,5).
- Vähittäispankin tulos ennen veroja laski 23 % 94 miljoonaan euroon. Korkokate kasvoi 5 %, nettopalkkiotuotot 4 % ja kulut 2 %. Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 14 miljoonaa euroa. Luottokanta kasvoi vuodessa 5 % ja talletukset 8 %.
- Yrityspankin tulos ennen veroja laski 34 % 139 miljoonaan euroon. Korkokate kasvoi 9 %, mutta nettopalkkiotuotot laskivat 21 % ja sijoitustoiminnan nettotuotot 42 %. Sijoitustoiminnan nettotuottoja pienensivät johdannaisten arvostusmalleihin alkuvuonna tehdyt muutokset sekä vertailukautta pienemmät sijoitusten myyntivoitot. Luottokanta kasvoi vuodessa 11 %
- Vakuutuksen tulos ennen veroja kasvoi 38 % 192 miljoonaan euroon. Vakuutuskate laski 2 % 283 miljoonaan euroon. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,5 prosenttia (91,9). Tuotot sijoitustoiminnasta kasvoivat 85 % 111 miljoonaan euroon, josta sijoitusten myyntivoitot olivat 55 miljoonaa euroa (-3).
- Muun toiminnan tulos ennen veroja oli -10 miljoonaa euroa (-40). Tulosta paransivat liiketoiminnan muiden tuottojen kasvu 13 % ja kulujen lasku 4 %.
- Katsauskauden aikana OP Ryhmä investoi 157 miljoonaa euroa (215) toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen.
- OP-bonukset olivat 129 miljoonaa euroa.
- Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi alkuvuonna 42 000:lla 1,95 miljoonaan ja OP Ryhmän pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä 28 000:lla yli 1,8 miljoonaan.
- OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti OP Ryhmän uuden strategian kesäkuussa. OP Ryhmä on siirtynyt uudenlaiseen strategiaprosessiin, jossa strategiaa muodostetaan, uudistetaan ja toteutetaan jatkuvasti.
- Vuoden 2019 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2018 tulos. Näkymistä kerrotaan tarkemmin kohdassa "Loppuvuoden näkymät".

OP Ryhmän avainlukuja

	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1–12/2018
Tulos ennen veroja, milj. €	415	425	-2,5	1 017
Vähittäispankki	94	121	-22,8	421
Yritys pankki	139	211	-34,0	408
Vakuutus	192	140	37,5	260
Muu toiminta	-10	-40	-	-64
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-129	-113	13,8	-230
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %**	20,4	18,4	2,0*	20,8
Oman pääoman tuotto (ROE), %	5,6	6,0	-0,5*	6,9
Oman pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	7,2	7,6	-0,4*	8,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,47	0,48	0,0*	0,57
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	0,61	0,61	0,0*	0,70
	30.6.2019	30.6.2018	Muutos, %	31.12.2018
CET1-vakavaraisuus, %	19,5	19,8	-0,3*	20,5
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), %***	137	146	-9*	147
Luottokanta, mrd. €	89,7	84,4	6,2	87,1
Talletukset, mrd. €	63,3	61,4	3,0	61,3
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %****	1,1	1,2	-0,1*	1,0
Omistaja-asiakkaat (1 000)	1 953	1 865	4,7	1 911

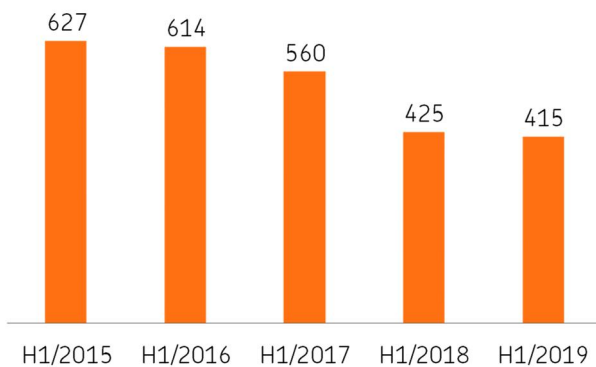
*Suhdeluvun muutos

**12 kk liukuva

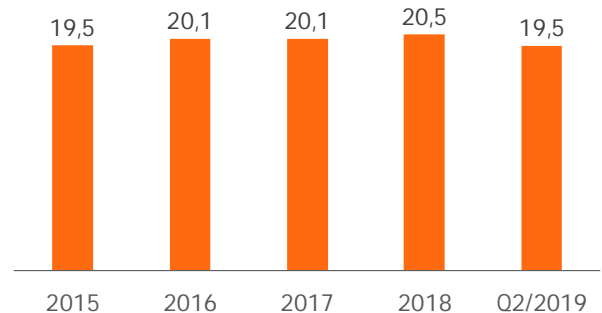
***Rava-suhdeluku on laskettu vakuutusyhtiöiden osalta niiden vakavaraisuussäätelyyn sisältyvillä siirtymäsäännöillä.

****Järjestämättömällä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä tällaisiin saamisiin kohdistuvia asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitajoustoja.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

Pääjohtaja Timo Ritakallion kommentit

OP Ryhmän alkuvuosi eteni tavoitteidemme mukaisesti. Asiakasliiketoimintamme oli hyvässä vireessä ja asiakasliiketoiminnan tuotot, erityisesti korkokate ja nettopalkkiotuotot kasvoivat. Vakuutusmaksutuottojen kasvuvauhti oli markkinoita nopeampaa. Talletuskanta kasvoi vuodentakaisesta kolme prosenttia 63,3 miljardiin euroon. Luottokanta kasvoi yli kuusi prosenttia 89,7 miljardiin euroon.

Tulos ennen veroja oli tammi–kesäkuussa 415 miljoonaa euroa eli reilut kaksi prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Tulosta laskivat poikkeuserät, kuten johdannaisten arvostusmalleihin tehdyt muutokset ja viranomaismaksujen kirjauskäytäntöjen muutokset.

Yhtenä strategisena painopisteenämme on saada tuottojen kasvuvauhti suuremmaksi kuin kulujen kasvun vauhti. Alkuvuonna saimme aikaan käänteen, ja tuottojen kasvuvauhti oli yli viisi prosenttia kulujen laskiessa samaan aikaan lievästi. Olen iloinen tästä käänteestä. Samaan aikaan on muistettava, että erilaisia toimenpiteitä kulujen hallitsemiseksi on jatkettava kestävän hintakilpailukyyn turvaamiseksi.

Suotuisan markkinakehityksen ansiosta hallinnoitavien varojen määrä kasvoi, kesäkuun lopussa niiden määrä oli yli 77 miljardia euroa. Sijoitustoiminnan tuotot säilyivät hyvinä. Saamisten arvonalentumiset olivat matalalla tasolla, ja vakavaraisuutemme oli edelleen vahva.

Markkinaosuutemme kehittyi suotuisasti vuoden ensimmäisen puoliskon aikana, ja omistaja-asiakkaidemme määrä nousi 1,95 miljoonaan. Tavoitteleimme strategiaamme mukaisesti tämän vuoden aikana kahden miljoonan omistaja-asiakkaan rajan ylittämistä.

Asiakkaidemme kirjautumiset OP-mobiiliin kasvoivat tuntuvasti alkuvuoden aikana. Viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna käytön kasvuvauhti on ollut yli 26 prosenttia. Palvelun helppokäyttöisyys ja laajuus vauhdittavat sen käytön kasvua. Myös mobiilimaksusovellus Pivon käyttö lisääntyi selvästi ja kasvu edellisen vuoden vastaavaan aikaan oli 65 prosenttia.

Pohjola Sairaalan strategian tarkentaminen vietiin loppuun toisen vuosineljänneksen aikana. Siihen liittyvä työterveyspalveluliiketoiminnan myynti Mehiläiselle toteutui 1.6.2019. Jatkossa Pohjola Sairaalat keskittyvät ortopediaan ja urheiluklinikkatoimintaan.

Olemme OP Ryhmässä siirtyneet uudenlaiseen strategiaprosessiin, jossa strategiaa muodostetaan, uudistetaan ja toteutetaan jatkuvasti. Toimintaympäristöä ja toimintamallia arvioidaan systemaattisesti, jotta kyetään tekemään tarvittaessa uusia strategisia valintoja ja toteuttamaan ne. Veimme onnistuneesti läpi ensimmäisen kerran strategian tarkistuksen uudella mallilla, ja osallistimme mukaan laajasti niin osuuspankkien hallinnon kuin OP Ryhmän koko henkilöstönkin. OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti uuden strategian kokouksessaan kesäkuussa.

Taloukasvu vaimenee yhä maltillisesti ja luottamus talouden näkymiin heikkenee. Lähitulevaisuudessa talouskehitys säilyy kohtuullisena, mutta epävarmuus talouden näkymistä säilyy. Riskejä liittyy erityisesti kansainväliseen politiikkaan.

Suomen taloukasvu hidastuu edelleen ensi vuonna ja yritysten investoinnit Suomeen pysyvät alhaisella tasolla. Investointien lisäämiseksi tarvitaan ennakoitavaa, kilpailukykyä tukevaa talouspolitiikkaa, ja tämän merkitys vain kasvaa kansainvälisesti epävarmoina aikoina. Suomen kestävän kasvun kannalta olisi erityisen tärkeää tehdä toimenpiteitä, joilla työn tekeminen ja yrittäjyys saataisiin nykyistä houkuttelevammaksi ja kannattavammaksi.

OP Ryhmän puolivuosisikatsaus 1.1.–30.6.2019

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	5
Tulos ja tase.....	6
Huhti–kesäkuun keskeiset tapahtumat.....	8
OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet	8
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	8
Vakavaraisuus.....	10
Riskiasema	11
Segmenttien tulos.....	15
Vähittäispankki.....	15
Yrityspankki.....	17
Vakuutus	19
Muu toiminta	21
Investoinnit ja palvelukehittäminen.....	22
Henkilöstö ja palkitseminen.....	22
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	22
OP Osuuskunnan hallinto	23
Loppuvuoden näkymät	24
Tuloslaskelma	25
Laaja tuloslaskelma.....	25
Tase.....	26
Oman pääoman muutoslaskelma.....	27
Rahavirtalaskelma	28
Segmenttiraportointi.....	29
Liitetaulukot	31

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui ennakkotietojen mukaan toisella vuosineljänneksellä ja luottamus talouden näkyymiin heikkeni. Taluskehitys oli silti yhä kokonaisuutena kohtuullista.

Rahoitusmarkkinoilla huolia herättivät Kiinan ja Yhdysvaltain välisten kauppaneuvotteluiden tilapäinen katkeaminen sekä geopolittiset jännitteet Lähi-Idässä. Odotukset kevenevästä keskuspankkipolitiikasta ja tieto kauppaneuvotteluiden jatkumisesta rauhoittivat jälleen markkinoita alkukesällä.

Euroalueen talouskasvu jatkui ennakkotietojen mukaan vaisuna, mutta työttömyysaste laski yhä painuen matalimmalle tasolle sitten vuoden 2008 kesän. Alhaisesta työttömyydestä huolimatta palkkakustannusten nousu säilyi maltillisena, ja inflaatio pysyi alle keskuspankin tavoitteen.

Euroopan keskuspankki (EKP) ilmoitti kesäkuun kokouksessaan pitävänsä ohjauksensa ennallaan ainakin vuoden 2020 kesään saakka. Markkinakorot laskivat lisääntyneen epävarmuuden ja keskuspankin tuoreen linjauksen seurauksena. Heinäkuussa EKP totesi korkojen voivan myös laskea nykytasosta. EKP tutkii lisäksi muita toimia, joilla se voisi tukea inflaatiotavoitteen saavuttamista.

Suomen talouskasvu on tuoreimpien tietojen mukaan hidastunut keskivertovuhtiin, ja luottamus talouteen on laskenut vuoden 2016 lukemiin. Työllisyysaste koheni yhä keväällä ja työttömyys jäi edellistä vuotta pienemmäksi. Vähittäiskaupan myynti piristyi alkuvuodesta.

Rakentaminen jatkui vilkkaana, mutta aloitettavien rakennusten määrä väheni. Asuntokaupan myynti jäi ennakkotietojen mukaan viime vuodesta. Asuntojen hinnat laskivat hieman keväällä.

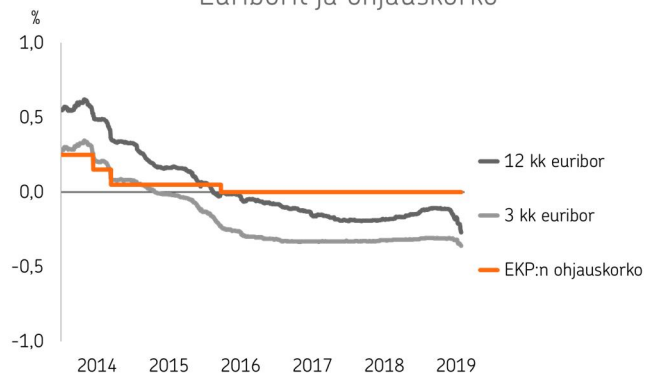
Talouskasvu on hidastumassa asteittain. Näkymiä leimaa ennen kaikkea kansainvälisestä politiikasta juontava epävarmuus, jota pehmentää kevenevä rahapolitiikka. Talouden yleiskuva on silti yhä verrattain myönteinen erityisesti suotuisan työmarkkinatilanteen vuoksi.

Kotitalouksien luottokannan kasvu jatkui maltillisena toisella vuosineljänneksellä. Asuntolainakannan kasvu vuodessa pysyi kahden prosentin tuntumassa. Uusien asuntolainojen euromääräiset nostot lisääntyivät. Asuntoyhteisöluottokannan kasvu jatkui vahvana. Pankkibarometri odottaa kotitalouksien luotonkysynnän heikkenevän.

Kotitalouksien talletuskanta kasvoi alkuvuonna luottoja selvästi nopeammin ja myös yritysten talletukset lisääntyivät. Julkisyhteisötalletuskannan kehitys katsauskaudella oli epäyttenäistä.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kohosi vuoden toisella neljänneksellä 1,6 prosenttia 117,2 miljardiin euroon ensimmäisestä vuosineljänneksestä. Kasvu johtui suotuisasta markkinakehityksestä, sillä rahastojen nettomerkinnot olivat negatiiviset 325 miljoonaa euroa.

Euriborit ja ohjauuskorko

Lähde: Suomen Pankki

BKT

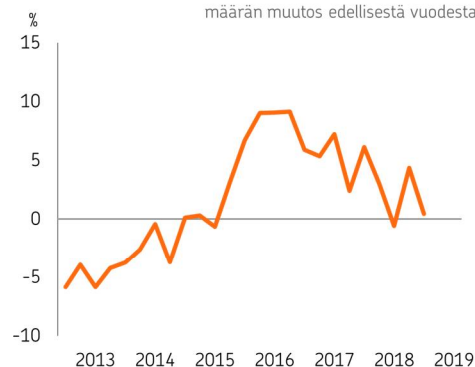
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

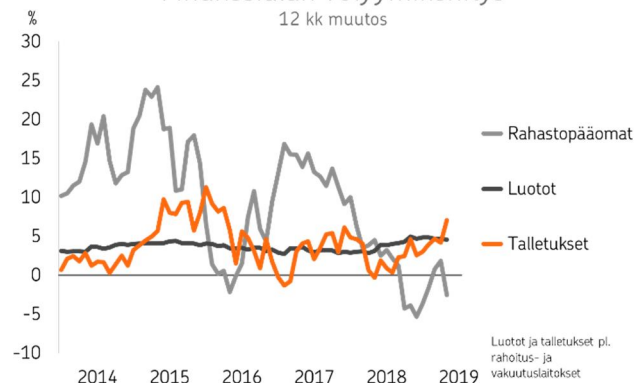
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Lähteet: Suomen Pankki, Suomen Sijoitustutkimus Oy

Tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €

	1-6/2019	1-6/2018*	Muutos, %	4-6/2019	4-6/2018	Muutos, %	1-12/2018
Tulos ennen veroja	415	425	-2,5	218	187	16,6	1 017
Vähittäispankki	94	121	-22,8	45	55	-18,4	421
Yrityspankki	139	211	-34,0	84	94	-10,8	408
Vakuutus	192	140	37,5	105	73	42,3	260
Muu toiminta	-10	-40	-	-16	-29	-	-64
Tuotot							
Korkokate	587	569	3,2	302	288	4,9	1 166
Vakuutuskate	274	278	-1,6	165	151	9,3	566
Nettopalkkiotuotot	450	444	1,4	216	212	2,1	887
Sijoitustoiminnan nettotuotot	252	208	21,5	96	128	-24,9	263
Liiketoiminnan muut tuotot	35	21	65,3	26	9	188,9	61
Tuotot yhteensä	1 598	1 520	5,2	805	788	2,3	2 943
Kulut							
Henkilöstökulut	404	413	-2,1	208	209	-0,8	516
Poistot ja arvonalentumiset	127	131	-2,5	69	65	5,9	325
Liiketoiminnan muut kulut	421	412	2,3	212	225	-6,0	839
Kulut yhteensä	953	956	-0,2	488	500	-2,3	1 681
Saamisten arvonalentumiset	-39	-7	-	-28	-3	-	-46
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-67	-22	-	-12	-41	-	26
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-129	-113	-	-60	-57	-	-230

*Segmenttien vertailuvuoden 2018 luvut on muutettu vastamaan uutta segmenttijakoa. Lisäksi vertailulukuja on muutettu liitetaulukoissa kuvatulla tavalla kaupankäynnin korkotuottojen ja -kulojen esittämisen muutoksen seurauksena.

Avainlukuja, milj. €

	30.6.2019	31.12.2018	Muutos, %
Luottokanta	89 688	87 071	3,0
Asuntoluotot	39 080	38 558	1,4
Yritysluotot	21 721	21 136	2,8
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	28 886	27 377	5,5
Talletukset	63 283	61 327	3,2
Hallinnoitavat varat (brutto)	77 599	71 850	8,0
Sijoitusrahastot	24 265	22 653	7,1
Instituutioasiakkaat	22 176	21 505	3,1
Private Banking	20 560	17 887	14,9
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	10 598	9 805	8,1
Taseen loppusumma	144 266	140 387	2,8
Sijoitusomaisuus	23 847	23 050	3,5
Vakuutustoiminnan velat	20 438	19 288	6,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	30 844	30 458	1,3
Oma pääoma	12 310	11 835	4,0

Tammi–kesäkuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja oli 415 miljoonaa euroa (425). Tulos laski vertailukaudesta 10 miljoonaa euroa. Korkokate, nettopalkkiotuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat. Tulosta pienensivät vakuutuskatteen lasku ja saamisten arvonalentumisten kasvu.

Korkokate kasvoi 3,2 prosenttia 587 miljoonaan euroon. Vähittäispankki-segmentin korkokate kasvoi 21 miljoonaa euroa ja Yrityspankki-segmentin 15 miljoonaa euroa. OP Ryhmän luottokanta kasvoi vuodessa 6,2 prosenttia 89,7 miljardiin euroon ja talletukset 3,0 prosenttia 63,3 miljardiin euroon.

Vakuutuskatte oli 274 miljoonaa euroa (278). Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot laskivat 0,9 prosenttia 726 miljoonaan euroon. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,5 prosenttia (91,9). Ilman vuonna 2018 myytyä Baltian liiketoimintaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat vertailukaudesta 3,6 prosenttia.

Nettopalkkiotuotot olivat 450 miljoonaa euroa eli 6 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Maksuliikkeen nettopalkkiotuotot kasvoivat 10 miljoonaa euroa, omaisuudenhoidon nettopalkkiotuotot sen sijaan laskivat 6 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 21,5 prosenttia 252 miljoonaan euroon. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 212 miljoonaa euroa (66). Osaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach). Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Yhteensä sijoitustoiminnasta kirjatut tuotot, 185 miljoonaa euroa, olivat viime vuoden tasolla. Myyntivoittoja kirjattiin 63 miljoonaa euroa (37). OP Ryhmän vakuutusyhteisöjen yhteenlaskettu sijoitusten tuotto käyvän arvoin oli 7,1 prosenttia (0,8). Henkivakuutuksen lyhytaikaisten korkotäydennysten nettomuutos oli 23 miljoonaa euroa tulosta parantava (18). Markkinamuutoksista johtuvat johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin arvonmuutokset pienensivät tulosta 15 miljoonaa euroa vertailukaudesta.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat vertailukaudesta 14 miljoonaa euroa 35 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti työterveyspalveluliiketoiminnan myynti toisella vuosineljänneksellä.

Kulut laskivat 0,2 prosenttia 953 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut laskivat 2,1 prosenttia 404 miljoonaan euroon eläkekulujen laskettua. Kehittämisen kuluvaikutus oli 91 miljoonaa euroa (110). Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä laskivat 2,5 prosenttia 127 miljoonaan euroon. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 15,4 prosenttia 122 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu oli seurausta viime vuosien kehittämispanostusten kasvusta. Arvonalentumispoistot puolestaan laskivat vertailukaudesta 19 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 2,3 prosenttia 421 miljoonaan euroon. EU:n vakausmaksu kasvoi 14 miljoonaa euroa vertailukaudesta kirjauskäytäntömuutoksen johdosta. Koko vuoden 2019 EU:n vakausmaksu on kuitenkin vertailuvuotta pienempi.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia luotoista ja saamisista sekä sijoituksista kirjattiin yhteensä 45 miljoonaa euroa (17), joista 39 miljoonaa euroa (7) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Saamisten arvonalentumisten kasvuun vaikutti luottokannan kasvu ja luottojen siirtyminen eri arvonalentumisvaiheiden välillä. Järjestämättömät saamiset luotoista ja muista saamisista olivat matalalla 1,1 prosentin tasolla (1,0) luotto- ja takauskannasta.

OP Ryhmän katsauskauden tuloverot olivat 81 miljoonaa euroa (91). Efektiiivinen verokanta oli 19,6 prosenttia (21,3).

OP Ryhmän oma pääoma oli 12,3 miljardia euroa (11,8). Omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 3,0 miljardia euroa (3,0), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,2 miljardia euroa (0,3). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2019 on 3,25 prosenttia. Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 48 miljoonaa euroa (47). Vuodelta 2018 korkoja maksettiin yhteensä 94 miljoonaa euroa kesäkuussa 2019. Käyvän arvon rahasto kasvoi vuodenvaihteesta 295 miljoonaa euroa 301 miljoonaan euroon.

Huhti–kesäkuu

Toisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 218 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 187 miljoonaa euroa. Tulosta paransivat korkokatteen, vakuutuskatteen, nettopalkkiotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen kasvu sekä kulujen lasku. Sijoitustoiminnan nettotuotot pienensivät ja saamisten arvonalentumiset kasvoivat.

Tuotot, yhteensä 805 miljoonaa euroa, kasvoivat vertailukaudesta 2,3 prosenttia. Korkokate kasvoi vuotta aiemmasta 4,9 prosenttia 302 miljoonaan euroon. Vakuutuskatte kasvoi 9,3 prosenttia 165 miljoonaan euroon. Nettopalkkiotuotot olivat 216 miljoonaa euroa eli 4 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Tuotot sijoitustoiminnasta laskivat väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach) mukaan lukien 2,7 prosenttia 84 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat vertailukaudesta 17 miljoonaa euroa 26 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti työterveyspalveluliiketoiminnan myynti.

Kulut laskivat vertailukaudesta 2,3 prosenttia 488 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut laskivat 0,8 prosenttia 208 miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumiset kasvoivat vertailukaudesta 5,9 prosenttia 69 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut laskivat 6,0 prosenttia 212 miljoonaan euroon. Saamisten arvonalentumiset, 28 miljoonaa euroa, kasvoivat vertailukaudesta 25 miljoonaa euroa. Saamisten arvonalentumisten kasvuun vaikutti luottokannan kasvu ja luottojen siirtyminen eri arvonalentumisvaiheiden välillä.

Huhti–kesäkuun keskeiset tapahtumat

OP Osuuskunta on päättänyt kartoittaa mahdollisuuksia Vallilan kiinteistön myyntiin. OP Ryhmän omistama Vallilan kiinteistö käsittää Helsingin Vallilassa sijaitsevan korttelin, joka valmistui kokonaisuudessaan vuonna 2017. Mahdollisen myynnin toteutuksessa OP Ryhmä jatkaisi toimintaansa kiinteistössä pitkäaikaisella vuokrasopimuksella.

OP Ryhmä selvittää pitkän aikavälin tahtotilaansa jatkuvan menestyksen turvaavaksi ryhmärakenteeksi. Selvitystyöhön ja ryhmän tulevaisuuden pohdintaan osallistuvat kaikki ryhmän hallintoelimet, ja sen arvioidaan valmistuvan vuoden 2020 aikana.

Pohjola Sairaala on tarkentanut strategiaansa ja keskittyy jatkossa ortopediaan ja urheiluklinikkatoimintaan. Osana muutosta Pohjola Sairaala myi työterveyspalveluliiketoimintansa Mehiläiselle 1.6.2019.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti OP Ryhmän uuden strategian kokouksessaan 12. kesäkuuta 2019. OP Ryhmä on siirtynyt uudenlaiseen strategiaproessiin, jossa strategiaa muodostetaan, uudistetaan ja toteutetaan jatkuvasti. Toimintaympäristöä ja toimintamallia arvioidaan systemaattisesti, jotta kyetään tekemään tarvittaessa uusia strategisia valintoja ja toteuttamaan ne.

Samalla hallintoneuvosto vahvisti OP Ryhmän tulevaisuuden suuntaa osoittavan vision ”johtava ja vetovoimaisin finanssiryhmä Suomessa” ja vision tarkemman sisällön. Strategian ja vision sisältö on rakennettu yhdessä osuuspankkien, hallinnon ja henkilöstön kanssa.

OP Ryhmän arvot säilyvät ennallaan. Perustehtävän muotoilu hieman yksinkertaistettiin: ”Edistämme omistaja-asiakkaidemme ja toimintaympäristömme kestävästä taloudellisesta menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia.”

Lisäksi hallintoneuvosto hyväksyi OP Ryhmän strategiset painopisteet vuodelle 2020:

- Paras asiakaskokemus
- Enemmän hyötyä omistaja-asiakkaalle
- Erinomainen työntekijäkokemus
- Tuottojen kasvu kulujen kasvua nopeampaa
- Kehittäminen tuottamaan.

Vuositain tarkennettavat painopisteet auttavat yhteisen vision saavuttamisessa. Strategiset mittarit vahvistetaan syksyllä 2019 ja painopisteiden toteutumista kuvaavat mittarit vuoden 2020 vuosisuunnittelun yhteydessä.

Alla olevat vuonna 2016 vahvistetun OP Ryhmän strategian mukaiset mittarit ovat voimassa vuoden 2019 loppuun asti.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet	30.6.2019	31.12.2018	Tavoite 2019
Asiakaskokemus, NPS (Net Promoter Score, -100–+100)			
Bränditaso	30	23	25
Kohtaamistaso	61	61	70
CET1-vakavaraisuus, %	19,5	20,5	22
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	20,4	20,8	22
Nykyliiketoiminnan kulut (12 kk liukuva), milj. €	1 839	1 833	Kulut 2020 vuoden 2015 tasolla (1 500)
Omistaja-asiakkaat, miljoonaa	1,95	1,91	2,0

Tukeakseen strategian ja vision toteuttamista, OP Ryhmä on aloittanut merkittävän toimintatapojen muutoksen. Uusi ketterä toimintatapa vahvistaa työn merkityksellisyyden kokemusta ja perustuu itseohjautuviin tiimeihin. Toimintatapamuutoksen tavoitteena on lisätä työn mielekkyyttä sekä hyvinvointia työssä ja sitä kautta myös parantaa asiakaskokemusta ja tehostaa toimintaa. Uuden toimintamallin tukemana OP Ryhmän tavoitteena on myös vähentää keskusyhteisökonsernin kokonaiskustannuksia vuositasolla 100 miljoonalla eurolla vuoden 2019 loppuun mennessä. Katsauskauden loppuun mennessä toteutetuilla toimenpiteillä saavutetaan arviolta 71 miljoonan euron säästöt vuoden 2019 loppuun mennessä.

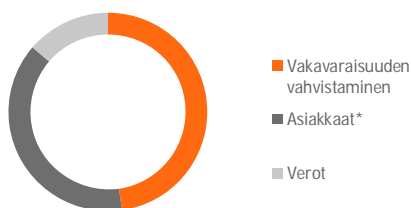
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

OP Ryhmän perustehtävänä on edistää omistaja-asiakkaidensa ja toimintaympäristönsä kestävästä taloudellisesta menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. OP:n toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen, osavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. Ryhmän arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Tuloksen käyttö

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämisenä ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän katsauskauden tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = OP-bonukset, alennukset ja korot omistaja-asiakkaiden sijoituksille

OP Ryhmän perustehtävän menestyksekkäs toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat viranomaisvaatimukset. Liiketoiminnan tuloksesta merkittävä osa käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Se vaatii ryhmältä tehokkuutta ja tuloksentekokykyä myös jatkossa.

Merkittävä osa tuloksesta palautetaan omistaja-asiakkaille OP-bonuksina ja muina etuina ja alennuksina. Osuustoiminnallisen yrityksen peruseriaatteen mukaisesti hyöty jaetaan sen mukaan, kuinka paljon kukin jäsen osuuskunnan palveluita käyttää. Etukokonaisuuden muodostavat suhteessa asiointin määrään miltei kaikesta asiointista kertyvät OP-bonukset sekä pankkipalveluista, vakuutuksista sekä säästämisen ja sijoittamisen palveluista annettavat edut ja alennukset. Lisäksi tiettyjä palvelukokonaisuuksia tarjotaan ainoastaan omistaja-asiakkaille. Omistaja-asiakkailla on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksesta maksetuilla veroilla mitattuna OP Ryhmä on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Maksamalla verot Suomeen OP on edistämässä koko Suomen menestystä.

Asiakkuudet ja asiakasedut

OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi-kesäkuussa 42 000:lla 1,95 miljoonaan.

Pankkiasiakkaita oli kesäkuun lopussa yli 3,6 miljoonaa (3,6). Henkilöasiakkaita oli 3,3 miljoonaa (3,3) ja yritysasiakkaita 0,3 miljoonaa (0,3).

Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi tammi-kesäkuussa 28 000:lla yli 1,8 miljoonaan.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto- ja jäsenosuuksiin olivat kesäkuun lopussa yhteensä 3,2 miljardia euroa (3,2).

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. Tammi-kesäkuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 129 miljoonaa euroa (113). Vastaavana aikana bonuksia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 57 miljoonaa euroa (56) ja vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 61 miljoonaa euroa (58).

Omistaja-asiakkaat hyötyivät vähittäispankkitoiminnan päivittäispaketin alennetusta hinnasta 16 miljoonaa euroa (15)

katsauskaudella. Omistaja-asiakkaille annettiin 34 miljoonaa euroa (33) vahinkovakuutuksen keskittämisalennuksia. Lisäksi omistaja-asiakkaat ostivat, myivät ja vaihtoivat suurinta osaa rahastoista ilman erillisiä kuluja. Edun arvo oli 3 miljoonaa euroa (3).

Edellä mainitut OP-bonukset ja asiakasedut olivat yhteenlaskettuna 182 miljoonaa euroa (164) eli 30,5 prosenttia (27,8) OP Ryhmän tuloksesta ennen veroja ja myönnettyjä etuja.

Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 48 miljoonaa euroa (47). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelta 2019 on 3,25 prosentin korko (3,25).

Yritysvastuu

Yritysvastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yritysvastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yritysvastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on vuodesta 2009 lähtien sitoutunut noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Monimuotoisuuden edistämiseksi OP Ryhmän tavoitteena on, että molempien sukupuolien osuus määritellyissä johtajatehtävissä on vähintään 40 prosenttia. Kesäkuun lopussa naisten osuus oli 25 prosenttia (24).

Huhti-kesäkuun keskeiset tapahtumat

OP myönsi toukokuussa asiakkaalle ensimmäisen vastuullisuustavoitteisiin sidotun lainan. Nokian Renkaat Oyj:lle myönnetyn lainan suuruus oli 100 miljoonaa euroa. Lainan marginaali kasvaa tai pienenee sen mukaan, miten hyvin Nokian Renkaat saavuttaa kolme vastuullisuuteen liittyvää tavoitetta.

OP ja Finnfund julkistivat kesäkuussa perustavansa Suomen ensimmäisen kehittyville markkinoille sijoittavan globaalien vaikuttavuusrahaston. OP Finnfund Global Impact Fund I -rahasto tukee mitattavalla tavalla YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

OP on valtakunnallisen Taloustaitokilpailun pääyhteistyökumppani. Kilpailuun osallistui huhtikuussa noin 25 000 yhdeksäsluokkalaista nuorta, ja sen finaali järjestettiin Helsingin Vallilassa 23.5.2019. Kevään 2019 aikana OP edisti 6000 ammattiin opiskelevan nuoren taloustaitoja yhteistyössä TAT Talous ja Nuoret ry kanssa Mun elämä, mun työ -ammattikoulukiertueella. Nuorten talouselämä taitojen edistäminen on tärkeä osa OP Ryhmän yritysvastuuta. Koko vuoden aikana OP pyrkii tavoittamaan yhteensä 60 000 nuorta taloustaitotyön kautta.

OP:n vuosittaisen Kesäduuni OP:n piikkiin -kampanjan kautta osuuspankit ympäri Suomen lahjoittivat yhteensä lähes 700 000 euroa yleishyödyllisille yhdistyksille nuorten työllistämiseksi. Vuonna 2019 tarjottiin 1 700 kolmannen sektorin kesätyöpaikkaa 15–17-vuotiaille nuorille kahden viikon ajaksi.

Monikanavaiset palvelut

OP Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu konttori-, verkko, mobiili- ja puhelinpalveluista. OP-mobiili on asiakkaiden päivittäisasiain pääkanava. Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti. Ryhmän tavoitteena on tarjota toimialan paras monikanavainen asiakaskokemus luomalla jatkuvia ja merkityksellisiä kohtaamisia kaikissa kanavissa.

Mobiili- ja verkkopalvelut, milj. kirjautumista	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %
OP-mobiili	141,1	111,6	26,4 %
OP-yrittäjä	4,5	2,6	72,1 %
Pivo	24,3	14,8	64,6 %
Op.fi	54,5	55,4	-1,6 %
	30.6.2019	31.12.2018	
Siirto-maksu, rekisteröityneet asiakkaat	619 780	522 972	18,5 %

Mobiili- ja verkkoasiointin kasvusta huolimatta OP Ryhmällä on edelleen maan kattavin konttoriverkosto, johon kuuluu 355 toimipaikkaa (365) ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuuksverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

OP Ryhmä on laajasti läsnä yleisimmissä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä yli 440 000 seuraajaa (420 000). Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuskunnilla on omat Facebook-sivut, joilla ne jakavat paikallisille asiakkaille suunnattuja julkaisuja.

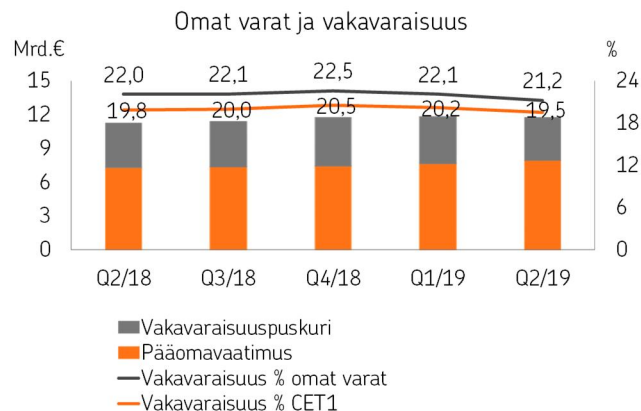
Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

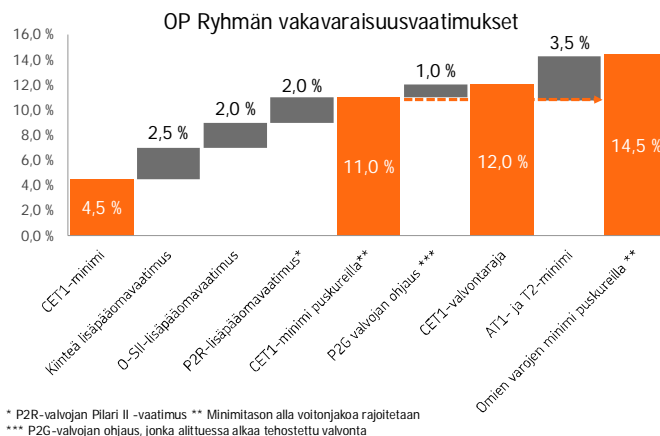
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän 3,2 miljardilla eurolla (3,7). Pankkitoiminnan pääomavaatimus nousi 14,5 prosenttiin (14,3) riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 137 prosenttia (147). Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuuden minimitaso 100 prosenttia kuvaa tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisvelvoitteita.

Luottolaitosvakavaraisuus

OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli 19,5 prosenttia (20,5). Suhdeluvun laskuun vaikuttivat luottokannan kasvu ja vähittäisvastuiden riskipainojen nousu.

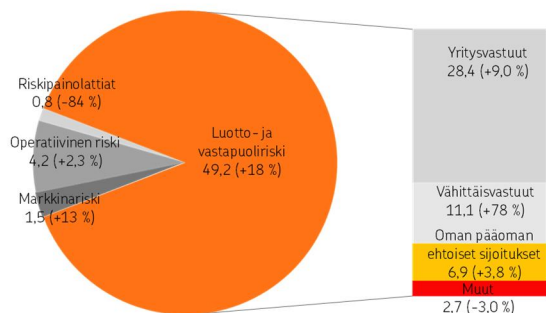
OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, 2 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 14,5 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 11 prosenttiin.

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli 10,9 miljardia euroa (10,7). Ydinpääomaa kasvatti pankkitoiminnan tulos ja sitä pienensi riskiparametrien kasvusta johtuva odotetun tappion (EL) kasvu. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 3,0 miljardia euroa (2,9).

Kokonaisriski oli 55,7 miljardia euroa (52,1) eli 6,8 prosenttia suurempi kuin vuoden 2018 lopussa. EKP:n asettama vähittäisvastuiden riskipainoaraja laski 0,8 miljardiin euroon johtuen kiinteistö- ja vakuutusyhtiöiden vähittäisvastuiden riskipainojen noususta. Vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat riskiparametreihin lisätyn varovaisuuden ja EKP:n asettamien riskiparametrikertoimien seurauksena. Yritys- ja vähittäisvastuiden luottokanta kasvoi.

Kokonaisriski 30.6.2019
yhteensä 55,7 mrd.€
(muutos vuoden alusta 6,8 %)

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6,4 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti kesäkuussa 2019 edelleen olla asettamatta pankeille syklisyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta ja pitää ennallaan OP Ryhmän järjestelmäriskipuskurin 2 prosenttiyksikköä. Uuden päätöksen mukaan asuntolainoille asetettu 15 prosentin riskipainoaraja on voimassa vuoden 2020 loppuun asti. Asuntoluottojen riskipainojen nousua Fivan riskipainoarajalla ei ole olennaista vaikutusta vakavaraisuuteen.

Tulevassa EU-tason sääntelyssä on mukana velkaantumisasastetta kuvaava vaatimus eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 8,4 prosenttia (8,6) katsauskauden lopun luvuilla laskettuna. Vähimmäisomavaraisuusastetta paransi erityisesti laskentaan toteutettu ei-sitovien limiittien kattavampi tunnistaminen. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on 3 prosenttia.

Vakuutus

Vahinkovakuutus- ja henkivakuutusyhtiöiden omia varoja kasvatti sijoitusten arvonnousu. Toisaalta korkotason lasku pienensi omia varoja erityisesti henkivakuutuksessa vastuuvelan kasvettua. Vastaavasti sijoitusten arvonnousu kasvatti pääomavaateen määrää.

	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus	
	30.6. 2019	31.12. 2018	30.6. 2019	31.12. 2018
Omat varat, milj. €*	907	818	1 308	1 297
Pääomavaade, milj. €*	683	621	660	578
Solvenssisuhde, %*	133	132	198	225
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsäännöstä)	133	132	158	176

*siirtymäsäännökset huomioiden

EKP:n valvonta

OP Ryhmä on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. OP Ryhmä sai 2.2.2017 EKP:n päätöksen asettaa OP Ryhmän

vähittäisvastuille riskipainolattiat. EKP:n asettamat relevantit vähittäisvastuiden riskipainoarajat ovat 15,4 prosenttia kiinteistövakuudellisille ja 32,7 prosenttia muille henkilöasiakkaiden vastuille.

OP Ryhmä sai 25.4.2019 EKP:n päätöksen kiinteistövakuudellisten vähittäisvastuiden riskipainojen korotuksista. Korotukset ovat voimassa toistaiseksi, kunnes päätöksessä esitetyt laadulliset vaatimukset on täytetty. Päätöksellä ei ole olennaista vaikutusta OP Ryhmän vakavaraisuuteen nykytilanteessa, kun voimassa ovat sekä EKP:n aiemmin asettama IRBA-riskipainolattia että Finanssivalvonnan asettama asuntoluottojen 15 prosentin riskipainolattia.

EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n asettama 1.3.2019 voimaan tullut lisäpääomavaatimus (P2R) on 2 prosenttia (1,75). Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. OP Ryhmälle asetettu lisäpääomavaatimus on hieman keskimääräistä EKP:n valvottavien pankkien lisäpääomavaatimusta alaisempi.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimukseksi on asetettu 13,4 miljardia euroa eli 27,3 prosenttia vuoden 2017 lopun kokonaisriskin määrästä. OP Ryhmän tavoitteena on kattaa MREL-vaatimus omilla varoilla ja muilla huonomman etuoikeuden veloilla. OP Ryhmän MREL-suhdeluku oli arviolta 42 prosenttia katsauskauden lopussa. SRB on vahvistanut OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin Single Point of Entryä toimivaan OP Yrityspankkiin.

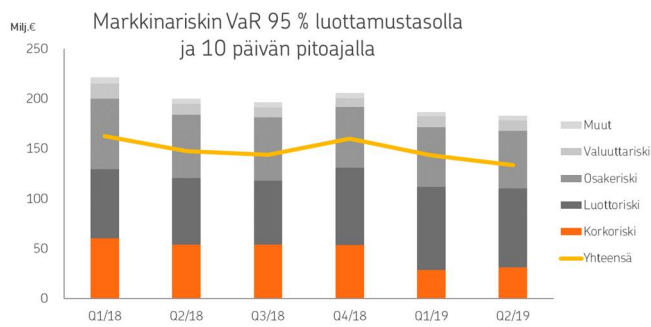
Riskiasema

OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinotto kyky on vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan toimintaedellytykset.

Vahva riskinotto kyky ja maltillinen tavoiteriskitaso pitivät luottoriskiaseman vakaana.

OP Ryhmän rahoitusasema ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana OP Ryhmä laski liikkeeseen pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 2,5 miljardin euron edestä (3,3). Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariski laski hieman katsauskaudella. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 134 miljoonaa euroa (160). VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likviditeettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui katsauskaudella noin 11 miljoonan euron bruttokustannukset (2).

Katsauskaudella jatkettiin compliance-resurssien vahvistamista.

Vähittäispankki ja Yrityspankki

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

	OP Ryhmä		Vähittäispankki		Yrityspankki	
	30.6.2019	31.12.2018	30.6.2019	31.12.2018	30.6.2019	31.12.2018
Vastuut*, mrd. €	116,3	110,1	77,3	74,1	39,0	36,0
henkilöasiakkaiden vastuut, mrd. €	58,1	56,4	56,0	54,5	2,1	1,9
joista parhaimmissa luottoluokissa**, %	83,0	84,7	85,4	87,0	18,2	17,8
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	16,3	14,7	13,9	12,3	81,1	81,6
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6
maksukyvyttömiksi luokitellut***, mrd. €	0,4	0,4	0,4	0,3	0,0	0,0
yritysasiakkaiden vastuut, mrd. €	52,0	48,5	19,5	18,1	32,5	30,4
joista parhaimmissa luottoluokissa**, %	53,1	54,3	37,7	38,3	62,3	63,8
joista muissa luottoluokissa (pois lukien maksukyvyttömät), %	45,9	44,7	60,4	59,9	37,1	35,7
joista maksukyvyttömiksi luokitellut, %	1,0	1,0	1,9	1,9	0,5	0,5
maksukyvyttömiksi luokitellut***, mrd. €	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1
muut vastuut, mrd. €	6,3	5,2	1,8	1,5	4,5	3,7
Ongelmasaamiset****, mrd. €	3,2	3,1	2,9	2,9	0,2	0,1
Ongelmasaamiset luotto- ja takauskannasta, %	3,4	3,4	4,4	4,5	0,8	0,6
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	1,1	1,0	1,4	1,3	0,5	0,4
Terveet lainanhoitajustosaamiset luotto- ja takauskannasta, %	2,3	2,4	3,0	3,2	0,3	0,2
Terveet lainanhoitajustosaamiset ongelmasaamisista, %	66,9	69,5	68,8	71,1	41,4	36,6

*Vastuut eivät sisällä OP Ryhmän luottolaitoksia tytäryhtiöineen eivätkä oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Vertailukauden luvut on oikaistu nykyisen seurannan mukaisiksi.

**Henkilöasiakkailta luottoluokissa A+–B- olevat sopimukset, yritysasiakkailta luottoluokissa 1–5,5 (IG) olevien asiakkaiden vastuut

***Henkilöasiakkailta luottoluokassa F olevat sopimukset, yritysasiakkailta luottoluokissa 11–12 olevien asiakkaiden vastuut

****Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää eräntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitajustosto. Lainanhoitajustostot ovat asiakkaan aloitteesta sovitut helppotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Terveitä lainanhoitajustosaamisista ovat koajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitajustosaamiset tai saamiset, joissa lainanhoitajustosto on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi.

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista. Asiakasriskejä kattavat omat varat olivat 11,7 miljardia euroa (11,4).

Yritys- ja asuntoyhteisöväestöiden merkittävimmät toimialat	30.6.2019	31.12.2018**
Asuntojen vuokraus ja hallinta*, %	18,7	18,3
Palvelut, %	10,8	10,1
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta, %	9,9	10,0
Muut toimialat, %	60,6	61,6
Yhteensä, %	100	100

*Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 94,3 prosenttia oli asuntoyhteisöjen vastuuta ja 10,2 prosenttia oli julkisyhteisöjen takaamia.

**Vertailukauden luvut on oikaistu nykyisen seurannan mukaisiksi.

Vähittäispankin korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli kesäkuun lopussa -36 miljoonaa euroa (-96). Korkotuloriski lasketaan uudella mallilla yhden vuoden aikaperiodille, joka saadaan jakamalla kolmen seuraavan vuoden korkotuloriskin summa kolmella. Vertailutieto on laskettu yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena seuraavan 12 kuukauden korkokatteeseen.

OP Ryhmässä hallinnoitavien talletussuojan piiriin kuuluvien talletusten yhteismäärä kesäkuun lopussa oli 37,7 miljardia euroa (36,0). Talletussuojarahastosta korvataan enintään 100 000 euroa yhtä OP Ryhmän asiakasta kohden.

Vakuutus

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkeluotoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkeluotoista vakuutusvelkaa 44 miljoonaa euroa (45). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 26 miljoonaa euroa (23).

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävien markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 55 miljoonaa euroa (50). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana.

Henkivakuutus

Henkivakuutuksen keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi vakuutusvelkaa 27 miljoonaa euroa (26). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 32 miljoonaa euroa (29).

Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusriskejä ja asiakaskäyttäytymisen muutokseen liittyviä riskejä on puskuroitu. Puskuri riittää kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kantojen riskit. Puskurit olivat yhteensä 333 miljoonaa euroa (289) kesäkuun lopussa.

Sijoitusten riskiasema oli katsauskaudella vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 62 miljoonaa euroa (56). Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Merkittävien markkinariskitekijä on luottospreadien muutosten vaikutus likviditeettireserviin sisältyvien saamistodistusten arvoon.

Likviditeettireservin saamistodistusten markkina-arvoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana

katsauskaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistressiskenaarion osalta. Eräntyneen tukkuhankinnan johdosta likviditeettireservi laski vuodenvaihteesta 1,4 miljardia euroa 20,6 miljardiin euroon.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli kesäkuun lopussa 151 prosenttia (143).

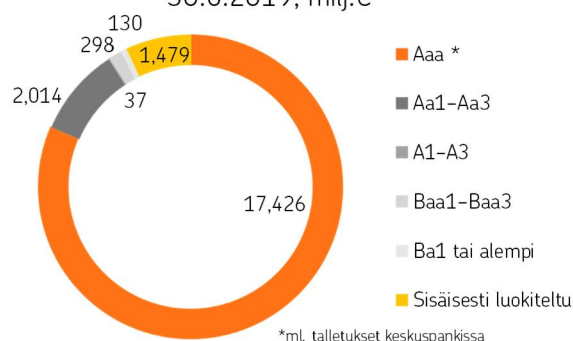
OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle ei ole vielä asetettu vähimmäisvaatimusta. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli toukokuun lopussa nykytulokintojen mukaan 112 prosenttia (111).

Likviditeettireservi

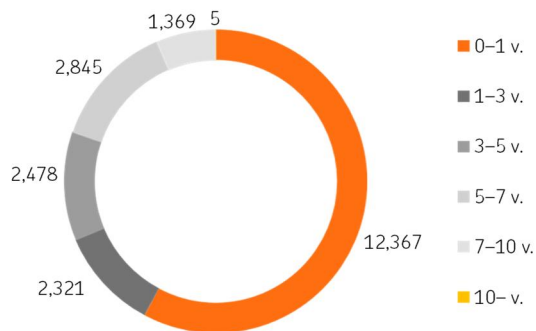
Mrd. €	30.6.2019	31.12.2018	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	10,8	12,2	-11,9
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	8,8	9,2	-4,4
Yhteensä	19,6	21,4	-8,7
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,8	1,3	38,4
Likviditeettireservi markkina-arvo	21,4	22,7	-5,9
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,8	-0,7	13,0
Likviditeettireservi vakuusarvo	20,6	22,0	-6,5

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia ja arvopaperistettuja saamia.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 30.6.2019, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen
maturiteettijakauma 30.6.2019, milj.€

Luottoluokitukset

30.6.2019

Luokituslaitos	Lyhyt varain-hankinta	Näkymä	Pitkä varain-hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service (Nordics) AB:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

Luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Segmenttien tulos

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Vähittäispankki (Pankkitoiminnan henkilö- ja pk-yritysassiakkaat), Yrityspankki (Pankkitoiminnan yritys- ja instituutioasiakkaat) ja Vakuutus (Vakuutusasiakkaat). Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Vähittäispankki

- Tulos ennen veroja oli 94 miljoonaa euroa (121).
- Tuotot kasvoivat 1,4 prosenttia. Korkokate kasvoi 4,8 prosenttia vertailukaudesta ja nettopalkkiotuotot 4,2 prosenttia.
- Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia 594 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 4,7 prosenttia vakaussmaksun, kehittämisen kulujen ja volyymikasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 4,7 prosenttia ja talletuskanta 8,0 prosenttia.
- Arvonalentumisten määrä oli 26 miljoonaa euroa (12). Järjestämättömät saamiset olivat 1,4 prosenttia (1,3) luotto- ja takauskannasta.
- Vähittäispankin merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen ja rahoituksen järjestelmien uudistamiseen, muun muassa digitaalisen asuntolainapalvelun kehittämiseen.

Avainlukuja

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1–12/2018
Korkokate	457	436	4,8	886
Nettopalkkiotuotot	356	342	4,2	677
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-14	0	-	9
Muut tuotot	21	32	-32,6	62
Tuotot yhteensä	820	810	1,4	1 635
Henkilöstökulut	222	223	-0,5	225
Poistot ja arvonalentumiset	23	26	-12,1	84
Liiketoiminnan muut kulut	349	333	4,7	678
Kulut yhteensä	594	583	2,0	987
Saamisten arvonalentumiset	-26	-12	-	33
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-107	-93	-	-194
Tulos ennen veroja	94	121	-22,8	421
Kulu-tuotto-suhde, %	72,4	72,0	0,4*	60,4
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	1,4	1,4	0,0*	1,3
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,19	0,26	-0,07*	0,43
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	0,41	0,47	-0,05*	0,63
Milj. €				
Nostetut asuntoluotot	3 759	3 777	-0,5	7 633
Nostetut yritysluotot	1 438	1 191	20,8	2 335
Välitetyt asunto- ja kiinteistökaupat, kpl	5 552	5 958	-6,8	12 158
Mrd. €	30.6.2019	30.6.2018	Muutos, %	31.12.2018
Luottokanta				
Asuntoluotot	39,1	38,0	2,8	38,6
Yritysluotot	7,8	7,3	6,3	7,4
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	19,9	18,4	8,2	19,1
Luottokanta yhteensä	66,8	63,8	4,7	65,0
Takauskanta	0,7	0,6	17,4	0,6
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	35,3	32,2	9,5	32,6
Sijoitustalletukset	18,8	17,8	5,3	18,1
Talletukset yhteensä	54,0	50,0	8,0	50,8

*Suhdeluvun muutos

OP Ryhmän Vähittäispankki-segmentti muodostuu henkilö- ja pk-yritysassiakkaiden pankkitoiminnasta ja varallisuudenhoidosta osuuspankeissa sekä keskusyhteisökonsernissa.

Luottokanta kasvoi vuodessa 4,7 prosenttia 66,8 miljardiin euroon. Uusia asuntoluottoja nostettiin ensimmäisellä vuosipuoliskolla vertailukauden tahtiin. Asuntoluottokanta kasvoi vuodessa 2,8 prosenttia 39,1 miljardiin euroon. Asiakkaiden kiinnostus asuntoluottojen ja asuntoyhteisöluottojen suojaamiseen eri riskien varalta jatkuu. Henkilöasiakkaiden asuntoluotoista oli katsauskauden lopussa korkosuojattu 22,7 prosenttia (20,1).

Yritysluottokannan kasvu oli vahvaa talouskasvun asteittaisesta hidastumisesta huolimatta ja kanta kasvoi vuodessa 6,3 prosenttia 7,8 miljardiin euroon. Opintolainakannan kasvuvauhti on ollut nopeaa elokuussa 2017 tehdyn opintotuki uudistuksen jälkeen. Kesäkuun lopussa opintoluottokanta oli 1,5 miljardia euroa eli kasvu vuodessa oli 20 prosenttia.

Talletuskanta kasvoi vuodessa 8,0 prosenttia 54,0 miljardiin euroon. Kasvu muodostui sekä käyttely- ja maksuliiketeleistä että sijoitustalletuksista.

Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden kokonaismäärä kasvoi katsauskauden aikana lähes 31 000:lla ja oli kesäkuun lopussa noin 826 000.

Toukokuussa OP-Kiinteistökeskus uudisti brändinsä OP Kodiksi ja lanseerasi uuden digitaalisen myyjän palvelun, jonka vastaanotto on ollut positiivista. Kahden viime vuoden aikana OP Kodin toimintaa on uudistettu voimakkaasti muun muassa tuomalla markkinoille OP Koti -verkkopalvelu.

OP Kodin välittämien asunto- ja kiinteistökauppojen määrä pieneni 6,8 prosenttia vertailukaudesta-

OP on ollut mukana kehittämässä digitaalisen asuntokaupan alustaa (DIAS), joka tehdään pankkien, kiinteistönvälitysalan, teknologiayrityksen ja viranomaisten yhteistyönä. Asunto-osakekaupan digitalisointi alkoi vuoden 2019 alussa ja etenee vaiheittain. Ensimmäiset digitaaliset asunto-osakekaupat tehtiin osuuspankin ja OP Kodin kautta kesäkuussa.

Katsauskauden tulos

Vähittäispankin tulos ennen veroja oli 94 miljoonaa euroa (121). Korkokate kasvoi 4,8 prosenttia luottokannan kasvun ja varainhankintakustannusten laskun seurauksena 457 miljoonaan euroon (436). Nettopalkkiotuotot kasvoivat 4,2 prosenttia 356 miljoonaan euroon (342). Sijoitustoiminnan nettotuotot ja muut tuotot laskivat vertailukaudesta. Tuotot kasvoivat yhteensä 1,4 prosenttia.

Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia 594 miljoonaan euroon (583). Henkilöstökulut pienenevät 0,5 prosenttia 222 miljoonaan euroon (223). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 4,7 prosenttia 349 miljoonaan euroon (333). Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti EU:n vakausmaksu, joka kasvoi vertailukaudesta 7 miljoonaa euroa kirjauskäytäntömuutoksen johdosta. Koko vuoden 2019 EU:n vakausmaksu on kuitenkin vertailuvuotta pienempi. Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti myös ICT-kulujen kehittämispanostuksista ja volyymikasvusta johtuva 8 miljoonan euron kasvu. Kulu-tuotto-suhde oli 72,4 prosenttia (72,0).

Saamisten arvonalentumisten määrä kasvoi 26 miljoonaan euroon (12). Järjestämättömät saamiset olivat 1,4 prosenttia (1,3) luotto- ja takauskannasta.

Yrityspankki

- Tulos ennen veroja oli 139 miljoonaa euroa (211).
- Tuotot pienivät 9,6 prosenttia. Korkokate kasvoi 9,1 prosenttia vertailukaudesta ja nettopalkkiotuotot laskivat 21,5 prosenttia. Sijoitustoiminnan nettotuotot pienivät 41,9 prosenttia johdannaisten arvostusmalleihin alkuvuonna tehtyjen muutosten, CVA-arvostuksen ja vertailukautta alhaisempien myyntivoittojen seurauksena.
- Kulut kasvoivat 146 miljoonaan euroon (127). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 25,9 prosenttia EU:n vakausmaksun ja ICT-kulujen kasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi 10,5 prosenttia ja talletuskanta pieneni 16,0 prosenttia vuodessa. Yrityspankki-segmentin hallinnoitavat varat kasvoivat vuodenvaihteesta 7,7 prosenttia.
- Arvonalentumisten määrä oli -14 miljoonaa euroa (5). Järjestämättömät saamiset olivat 0,5 prosenttia (0,4) luotto- ja takauskannasta.
- Yrityspankki-segmentin merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen, rahoituksen ja varainhoidon järjestelmien uudistamiseen.

Avainlukuja

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1–12/2018
Korkokate	185	169	9,1	350
Nettopalkkiotuotot	56	72	-21,5	130
Sijoitustoiminnan nettotuotot	52	90	-41,9	165
Muut tuotot	15	10	53,2	20
Tuotot yhteensä	308	340	-9,6	664
Henkilöstökulut	39	42	-6,6	45
Poistot ja arvonalentumiset	10	8	25,8	21
Liiketoiminnan muut kulut	97	77	25,9	166
Kulut yhteensä	146	127	15,1	232
Saamisten arvonalentumiset	-14	5	-382,2	-12
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-8	-7	-	-14
Tulos ennen veroja	139	211	-34,0	408
Kulu-tuotto-suhde, %	47,6	37,3	10,2*	34,9
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,5	0,6	-0,1*	0,4
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,79	1,24	-0,44*	1,43
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	0,84	1,28	-0,44*	1,47
Mrd. €	30.6.2019	30.6.2018	Muutos, %	31.12.2018
Luottokanta				
Yritysluotot	14,0	13,1	6,8	13,8
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	9,2	7,9	16,5	8,5
Luottokanta yhteensä	23,2	21,0	10,5	22,3
Talletukset	10,3	12,2	-15,6	11,2
Hallinnoitavat varat (brutto)				
Sijoitusrahastot	24,3	24,4	-0,6	22,7
Instituutioasiakkaat	22,2	23,4	-5,8	21,5
Private Banking	9,2	8,1	14,5	7,6
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	55,7	55,9	-0,4	51,8
Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1–12/2018
Nettomyynti				
Private Banking -asiakkaat	3	44	-92,9	67
Instituutioasiakkaat	-144	84	-271,7	363
Nettomyynti yhteensä	-141	128	-210,3	430

*Suhdeluvun muutos

OP Ryhmän Yrityspankki-segmentti muodostuu yritys- ja instituutioasiakkaiden pankkitoinnasta sekä varallisuudenhoidosta. Segmentti sisältää OP Yrityspankki Oyj:n pankkitoiminnan, OP Varainhoito Oy:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n ja OP Kiinteistösijoitus Oy:n.

Luottokanta kasvoi vuodessa 10,5 prosenttia 23,2 miljardiin euroon. Talletuskanta pieneni vuodessa 15,6 prosenttia 10,3 miljardiin euroon.

Yrityspankin merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen, rahoituksen ja varainhoidon järjestelmien uudistamiseen. Katsauskaudella OP laajensi OP Autorahoituspalvelun myös kuluttajien väliseen autokauppaan. OP Autorahoituksen myöntää OP Yrityspankki Oyj. Korkosuojiin ja strukturoitujen sijoitustuotteiden kysyntä kasvoi vertailukaudesta.

Huhtikuussa OP otti käyttöön saapuvat SEPA-pikasiirrot, joiden avulla asiakkaat voivat vastaanottaa reaaliaikaisia maksuja muista rahalaitoksista yhtenäisen euromaksualueen sisällä.

Loppuvuoden 2018 negatiivinen tunnelma sijoitusmarkkinoilla näkyi vielä 2019 alkuvuodesta ja pienensi varainhoidon tuotteiden kysyntää. Katsauskauden nettomyynti oli -141 miljoonaa euroa ja pieneni vertailukaudesta selvästi. Yrityspankki-segmentin hallinnoitavat varat kasvoivat vuodenvaihteesta 7,7 prosenttia 55,7 miljardiin euroon. Hallinnoitavat varat sisälsivät noin 11 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja (11).

OP-Rahastojen osuudenomistajien määrä kasvoi katsauskaudella bruttona noin 23 000:lla 801 000 osuudenomistajaan. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,0 (3,0).

Sijoittajien kiinnostus vastuullisen sijoittamisen rahastoihin on ollut kasvussa. Katsauskaudella OP ja Finnfund ilmoittivat perustavansa Suomen ensimmäisen kehittyville markkinoille sijoittavan vaikuttavuusrahaston. OP Finnfund Global Impact Fund I -rahasto tukee mitattavalla tavalla YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Katsauskauden tulos

Yrityspankin tulos ennen veroja oli 139 miljoonaa euroa (211). Tuotot olivat 308 miljoonaa euroa (340) ja kulut 146 miljoonaa euroa (127). Kulu-tuotto-suhde heikkeni ja oli 47,6 prosenttia (37,3). Korkokate kasvoi 9,1 prosenttia pääosin luottokannan kasvun seurauksena 185 miljoonaan euroon.

Yrityspankin nettopalkkiotuotot olivat 56 miljoonaa euroa (72). Nettopalkkiotuotot varainhoidon liiketoiminnasta olivat 0,17 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä. Muiden nettopalkkiotuottojen lasku johtuu pääosin OP Ryhmän sisäisistä veloituksista.

Yrityspankki-segmentin nettopalkkiotuotot

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	Muutos, %
Rahastot	51	52	-1,8
Omaisuuksienhoito	8	11	-30,1
Muut	-2	9	-121,3
Yhteensä	56	72	-21,5

Sijoitustoiminnan nettotuotot pienenivät 41,9 prosenttia 52 miljoonaan euroon. Vertailukauden sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti yksittäinen 15 miljoonan euron myyntivoitto. CVA-arvostus heikensi tulosta 7 miljoonaa euroa, vertailukaudella se paransi tulosta 8 miljoonaa euroa. Johdannaisten arvostusmalleihin alkuvuonna tehdyt muutokset laskivat sijoitustoiminnan nettotuottoja 24 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 146 miljoonaan euroon (127). Henkilöstökulut pienenivät 6,6 prosenttia 39 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 25,9 prosenttia 97 miljoonaan euroon. ICT-kulujen kasvu oli 14 miljoonaa euroa. Panostukset kehittämiseen kasvattivat ICT-kuluja. Lisäksi liiketoiminnan muita kuluja kasvatti vertailukaudesta kirjauskäytäntömuutoksen johdosta EU:n vakausmaksu 7 miljoonaa euroa. Koko vuoden 2019 EU:n vakausmaksu on kuitenkin vertailuvuotta pienempi.

Saamisten arvonalentumiset olivat -14 miljoonaa euroa (5). Järjestämättömät saamiset olivat 0,5 prosenttia (0,4) luotto- ja takauskannasta.

Vakuutus

- Tulos ennen veroja oli 192 miljoonaa euroa (140) ja parani sijoitustoiminnan myyntivoittojen kasvettua.
- Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot laskivat 0,9 prosenttia (ilman vuonna 2018 myytyä Baltian liiketoimintaa kasvoivat 3,6 prosenttia).
- Tuotot sijoitustoiminnasta olivat 111 miljoonaa euroa (60) väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien. Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli vahinkovakuutuksessa 51 miljoonaa euroa (14) ja henkivakuutuksessa 31 miljoonaa euroa (24).
- Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,5 prosenttia (91,9) ja operatiivinen riskisuhde 64,4 prosenttia (64,4). Operatiivinen toimintakulusuhde oli 28,2 prosenttia (27,4).
- Henkivakuutuksen sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt kasvoivat vuodenvaihteesta 8 prosenttia 10,6 miljardiin euroon (9,8).
- Kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten palveluiden kehittämiseen ja perusjärjestelmäudistukseen.

Avainlukuja

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1-12/2018
Vakuutusmaksutuotot	726	733	-0,9	1 466
Korvauskulut	459	460	-0,2	917
Henkivakuutuksen riskiliikkeen kate	15	15	-0,1	29
Vakuutuskate	283	289	-2,1	578
Henkivakuutuksen nettopalkkiotuotot	51	58	-12,1	115
Vahinkovakuutuksen nettopalkkiotuotot	-23	-28	-	-50
Terveys ja hyvinvointi, nettopalkkiotuotot	4	5	-5,9	11
Nettopalkkiotuotot	33	35	-7,0	75
Sijoitustoiminnan nettotuotot	178	80	121,7	63
Muut nettotuotot	8	-2	-	14
Tuotot yhteensä	502	402	24,8	730
Henkilöstökulut	70	63	11,1	127
Poistot ja arvonalentumiset	28	40	-29,9	89
Liiketoiminnan muut kulut	136	131	4,0	263
Kulut yhteensä	234	233	0,1	480
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-9	-9	0,7	-18
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-67	-20	232,5	29
Tulos ennen veroja	192	140	37,5	260
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,34	0,95	0,39*	0,96
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	1,40	1,01	0,39*	1,02
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde (vv), %	92,5	91,9		92,0
Operatiivinen riskisuhde (vv), %	64,4	64,4		64,5
Operatiivinen toimintakulusuhde (vv), %	28,2	27,4		27,4
Operatiivinen kulusuhde (hv), %	41,6	32,7		36,4

vv = vahinkovakuutus, hv = henkivakuutus

*Suhdeluvun muutos

OP Ryhmän Vakuutus-segmentti muodostuu vahinko- ja henkivakuutuksesta sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnasta. Segmenttiin kuuluvat Pohjola Vakuutus Oy, A-Vakuutus Oy, Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen ja OP-Henkivakuutus Oy sekä Pohjola Sairaala Oy.

OP Ryhmä otti käyttöön Pohjola-brändin vahinkovakuutusliiketoiminnassa 1.6.2019 lukien, jolloin OP Vakuutus Oy:n toiminimi muuttui Pohjola Vakuutus Oy:ksi. Samanaikaisesti Pohjola Terveys Oy:n toiminimi muuttui Pohjola Sairaala Oy:ksi.

Vuoden 2018 vakuutustoimialan markkinaosuudet julkaistiin 13.5.2019. Finanssialan tilaston mukaan OP:n vahinkovakuutuksen markkinaosuus nousi 33,6 prosenttiin (33,0).

Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat sähköisten asiointi- ja ostopalvelujen kehittämiseen, eriytetyn yksilöllisen henkivakuutusosaston konvertointiin uuteen hoitojärjestelmään sekä aloitettuun vahinkovakuutuksen perusjärjestelmäudistukseen. Ajoneuvovakuutusasiakkaille lanseerattiin uusi 24/7-hätäpalvelu ajoneuvojen kaskovahinkojen hoitoon. Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liitettäviä sijoituskohteita kehitettiin aktiivisesti ja myyntiin tuotiin mm. uusia strukturoituja lainoja, jotka saivat hyvän vastaanoton.

Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt kasvoivat omaisuusarvojen hyvän arvonkehityksen seurauksena vuodenvaihteesta

8 prosenttia 10,6 miljardiin euroon (9,8). Sijoitussidonnaisten vakuutusten nettomyynti oli -41 miljoonaa euroa (197).

Pohjola Sairaala on tarkentanut strategiaansa ja keskittyy jatkossa ortopediaan ja urheiluklinikkatoimintaan. Osana muutosta Pohjola Sairaala myi työterveyspalveluliiketoimintansa Mehiläiselle 1.6.2019.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Pohjola Sairaalan palveluihin. Leikkausasiakkaiden antama NPS-luku oli tammi–kesäkuussa 97 (97).

Katsauskauden tulos

Tulos ennen veroja oli 192 miljoonaa euroa (140). Vakuutuskate oli 283 miljoonaa euroa (289).

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	406	391	3,7
Yritysiasiakkaat	321	309	3,6
Baltia	-	32	-
Yhteensä	726	733	-0,9

Vahinkovakuutuksessa sekä henkilö- että yritysasiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat. Maksutuotot kasvoivat yhteensä 3,6 prosenttia ilman vertailukauteen sisällyntä myytyä Baltian liiketoimintaa.

Korvauskulut, ilman Baltian lukuja, kasvoivat 4,1 prosenttia. Tammi–kesäkuussa kirjattiin 40 uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa (57), joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 38 miljoonaa euroa (57). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos heikensi tulosta 1 miljoonaa euroa (6).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin heikensivät vakuutusteknistä katetta 1 miljoonaa euroa. Vertailukaudella muutokset puolestaan paransivat vakuutusteknistä katetta 16 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutuksen operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 64,4 prosenttia (64,4).

Nettopalkkiotulot laskivat 7,0 prosenttia 33 miljoonaan euroon.

Tuotot sijoitustoiminnasta

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	70	60
Käypään arvoon tulospaiteisesti	237	36
Jakotettu hankintameno	0	6
Henkivakuutuserät*	-125	-19
Diskonttauksen purkautuminen (vv)	-14	-14
Osakkuusyhtiöt	11	11
Sijoitustoiminnan nettotuotot	178	80
Väliaikainen poikkeusmenettely	-67	-20
Yhteensä	111	60

*Sisältää korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille, korkotäydennysten muutokset ja muut vakuutustekniset erät sekä

sijoitussidonnaisten ja eriytettyjen taseiden sijoitusten käyvän arvon muutokset.

Tulosta kasvattivat tuotot sijoitustoiminnasta, jotka olivat väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien 111 miljoonaa euroa (60). Sijoitusten myyntivoitot olivat vahinkovakuutuksessa 27 miljoonaa euroa (0) ja henkivakuutuksessa 28 miljoonaa euroa (-3).

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Henkivakuutuksen lyhytaikaisten korkotäydennysten nettomuutos oli 23 miljoonaa euroa tulosta parantava (18). Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset ilman eriytettyjä taseita olivat katsauskauden lopussa 414 miljoonaa euroa (364). Korkotäydennyksistä 21 miljoonaa euroa (68) oli lyhytaikaisia.

Kulut kasvoivat 0,1 prosenttia 234 miljoonaan euroon. Vertailukauteen sisältyy 6,5 miljoonaa euroa vuonna 2018 myydyn Baltian liiketoiminnan kuluja. Vahinkovakuutuksen operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 28,2 prosenttia (27,4).

Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 92,5 prosenttia (91,9). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tunnuslukuja

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018
Sijoitustaseen nettotuotto, milj. €*	51	14
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	6,7	0,7
Korkosijoitusten Running Yield, %	1,5	1,5
	30.6.2019	31.12.2018
Sijoituskanta, milj. €	3 860	3 730
Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus, %	92	94
A-luokiteltuja saamia, vähintään, %	62	62
Modifioitu duraatio, %	4,5	4,3

*Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitus-omaisuuden tuotoista markkinaehtoisena vakuutusvelan arvonmuutos.

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tunnuslukuja*

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018
Sijoitustaseen nettotuotto, milj. €**	31	24
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	7,6	0,9
Korkosijoitusten Running Yield, %	1,4	1,4
	30.6.2019	31.12.2018
Sijoituskanta, milj. €	3 653	3 644
Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus, %	88	95
A-luokiteltuja saamia, vähintään, %	63	66
Modifioitu duraatio, %	4,2	4,1

*ilman eriytettyjä taseita

**Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisena vakuutusvelan arvonmuutos. Sijoitustase ei sisällä eriytettyjä taseita.

Muu toiminta

Avainlukuja

Milj. €	1–6/2019	1–6/2018	Muutos, %	1–12/2018
Korkokate	-34	-21	-	-48
Nettopalkkiotuotot	4	3	33,0	6
Sijoitustoiminnan nettotuotot	22	28	-21,7	21
Liiketoiminnan muut tuotot	298	265	12,6	548
Tuotot yhteensä	289	274	5,6	527
Henkilöstökulut	73	84	-13,1	120
Poistot ja arvonalentumiset	66	56	17,0	131
Liiketoiminnan muut kulut	161	173	-7,1	339
Kulut yhteensä	300	314	-4,3	590
Saamisten arvonalentumiset	1	0	-	1
Tulos ennen veroja	-10	-40	-	-64

Muu toiminta -segmentti sisältää muita segmenttejä tukevat toiminnot. Segmenttiin kuuluvat pääosa OP Osuuskunnasta, OP-Palvelut Oy ja OP Yrityspankki Oyj:n keskuspankkitoiminnot.

Katsauskauden tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli -10 miljoonaa euroa (-40). Tulosta paransivat liiketoiminnan muiden tuottojen kasvu ja kulujen lasku. Tuotot kasvoivat 5,6 prosenttia 289 miljoonaan euroon.

Muu toiminta -segmentin korkokate oli -34 miljoonaa euroa (-21). Tukkuvainhankinnan ja likviditeetin kustannukset heikensivät korkokatetta vertailukaudesta. Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 21,7 prosenttia 22 miljoonaan euroon. Sijoitustoiminnan nettotuottoja laski myyntivoittojen pienentyminen 12 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 12,6 prosenttia 298 miljoonaan euroon OP Ryhmän sisäisten veloitusten kasvuttua.

Muu toiminta -segmentin kulut laskivat vertailukaudesta 4,3 prosenttia 300 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut laskivat 13,1 prosenttia 73 miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä kasvoivat 17,0 prosenttia 66 miljoonaan euroon. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 44,1 prosenttia 62 miljoonaan euroon. Poistojen kasvu oli seurausta viime vuosien kehittämispanostusten kasvusta. Arvonalentumispoistot puolestaan laskivat vertailukaudesta 9 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan muut kulut laskivat 7,1 prosenttia 161 miljoonaan euroon ICT-kulujen laskettua 11 miljoonaa euroa.

OP Ryhmän senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan, TLTRO-II-varainhankinnan sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen keskimarginaali oli kesäkuussa 17 korkopistettä (14). Katetut joukkovelkakirjalainat raportoidaan osana Vähittäispankki-segmenttiä.

OP Ryhmä laski liikkeeseen pitkäaikaisia senior-ehtoisia joukkovelkakirjalainoja tammi-kesäkuussa yhteensä 0,8 miljardia euroa, joista helmikuussa laskettiin kansainvälisillä pääomamarkkinoilla liikkeeseen 500 miljoonan euron senior-ehtoinen vakuudeton vihreä joukkovelkakirjalaina, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina on suunnattu kansainvälisille vastuullisille instituutiosijoittajille, ja sen kautta hankitut varat kohdistetaan kestäväan yritysrahoitukseen. Rahoitettavia toimialoja ovat uusiutuva energia, ympäristöystävällinen rakentaminen (green buildings) ja kestävä maankäyttö kestäväan metsätalouden avulla.

Kesäkuussa OP Ryhmä laski liikkeeseen ensimmäisen uuden huonomman etuoikeuden luokan (senior non-preferred) 500 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Senior non-preferred -joukkovelkakirjalainat kattavat kriisinratkaisuviranomaisen OP Ryhmälle asettamaa omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen (MREL) vaatimusta.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP Ryhmä investoi jatkuvasti toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen. Keskusyhteisö tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista.

OP Ryhmän kehittämismenot olivat tammi–kesäkuussa 157 miljoonaa euroa (215). Niihin sisältyvät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 66 miljoonaa euroa (106) on aktivoitu.

Yksityiskohtaisempaa tietoa OP Ryhmän investoinneista sisältyy tämän puolivuosisikatsauksen liiketoimintasegmenttikohdaisiin osioihin.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 774 henkilöä (12 066). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 378 (12 339). Henkilömäärä kasvoi myynnin ja asiakaspalvelun henkilöstön rekrytoinnin sekä vuokratyövoiman sisäistämisen johdosta. Kesäharjoittelijat kasvattavat myös katsauskauden henkilömäärää.

Henkilöstö katsauskauden lopussa

	30.6.2019	31.12.2018
Vähittäispankki	7 875	7 515
Yritys pankki	919	780
Vakuutus	2 130	1 872
Muu toiminta	1 850	1 899
Yhteensä	12 774	12 066

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 136 henkilöä (152). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62,1 vuotta (61,8).

Kauppateiden maisteri, CIA Sakari Lehtinen (49) on nimetty OP Ryhmän tarkastusjohtajaksi 1.5.2019 alkaen. Hän raportoi uudessa toimessaan OP Ryhmän pääjohtaja Timo Ritakalliolle ja OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle.

OP Ryhmä säilytti asemansa finanssialan vetovoimaisimpana työnantajana Universumin vuosittaisessa opiskelijoiden työnantajamielikuvatutkimuksessa toukokuussa. Kaupallisten, laki- ja humanististen alojen opiskelijat äänestivät OP:n finanssialan vetovoimaisimmaksi työnantajaksi.

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahostosta.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP

Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä mobiiliasioinnin kasvun (digitaalinen asiointi). Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 12.6.2019, että koko henkilöstön palkitsemisjärjestelmää uudistetaan vuodesta 2020 alkaen.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän puolivuosisikatsaukseen yhdisteltiin katsauskauden lopussa yhteensä 153 osuuspankkia (156) ja OP Osuuskunta - konserni.

Katsauskaudella osuuspankkien lukumäärää pienensivät pankkien sulautumiset.

Mellilän Osuuspankki on sulautunut Niinijoen Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Niinijoen Osuuspankin toiminimi on muuttunut Niinijokivarren Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 28.2.2019.

Merimaskun Osuuspankki on sulautunut Turun Seudun Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 30.4.2019.

Kalkkisten Osuuspankki on sulautunut Järvi-Hämeen Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpano rekisteröitiin 30.4.2019.

Länsi-Uudenmaan Osuuspankki ja Keski-Uudenmaan Osuuspankki ovat 28.2.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Länsi-Uudenmaan Osuuspankki sulautuu Keski-Uudenmaan Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Keski-Uudenmaan Osuuspankin toiminimi muuttuu Uudenmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.9.2019.

Akaan Osuuspankki, Urjalan Osuuspankki ja Valkeakosken Osuuspankki ovat 7.3.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Akaan Osuuspankki ja Valkeakosken Osuuspankki sulautuvat Urjalan Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Urjalan Osuuspankin toiminimi muuttuu Etelä-Pirkanmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.8.2019.

Sonkajärven Osuuspankki ja Ylä-Savon Osuuspankki ovat 14.3.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan

Sonkajärven Osuuspankki sulautuu Ylä-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.9.2019.

Kannuksen Osuuspankki ja Suomenselän Osuuspankki ovat 18.3.2019 ja 13.3.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Kannuksen Osuuspankki sulautuu Suomenselän Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.10.2019.

Pihtiputaan Osuuspankki ja Keski-Suomen Osuuspankki ovat 7.5.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Pihtiputaan Osuuspankki sulautuu Keski-Suomen Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.10.2019.

Metsämaan Osuuspankki ja Humppilan Osuuspankki ovat 11.6.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Metsämaan Osuuspankki sulautuu Humppilan Osuuspankkiin. Sulautumisen yhteydessä Humppilan Osuuspankin toiminimi muuttuu Humppilan-Metsämaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.12.2019.

OP Osuuskunta -konsernin rakenteen yksinkertaistaminen

OP Ryhmän keskusyhteisökonsernin juridisilla rakennejärjestelyillä yksinkertaistetaan konsernirakennetta, selkeytetään johtamista ja kevennetään kulurakennetta.

Pohjola Vakuutus Oy ja Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen ovat 15.3.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen sulautuu Pohjola Vakuutus Oy:öön. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.10.2019. Sulautuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

Pohjola Vakuutus Oy ja A-Vakuutus Oy ovat 29.5.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan A-Vakuutus Oy sulautuu Pohjola Vakuutus Oy:öön. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.3.2020. Sulautuminen edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

OP-Korttityhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy ovat 11.6.2019 ja 14.6.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan OP Asiakaspalvelut Oy sulautuu OP-Korttityhtiö Oyj:öön. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.11.2019.

OP Yritys pankki Oyj ja Checkout Finland Oy ovat 18.6.2019 ja 11.6.2019 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Checkout Finland Oy sulautuu OP Yritys pankki Oyj:öön. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.12.2019.

OP Osuuskunta ja OP Yritys pankki Oyj ovat 23.4.2019 ja 24.4.2019 tehneet päätöksen OP Säilytys Oy:n osakkeiden kaupasta. Osakekaupalla OP Yritys pankki Oyj hankkii OP Osuuskunnalta OP Säilytys Oy:n koko osakekannan. Osakekauppa on tarkoitus toteuttaa 31.8.2019. Omistuksen vaihdos edellyttää Finanssivalvonnan suostumusta.

OP Yritys pankki Oyj ja OP Säilytys Oy ovat 24.4.2019 ja 23.4.2019 tehneet päätöksen arvopapereiden säilytys- ja selvitysluottoiminnan sekä säilytysyhteisöliiketoiminnan luovutuksesta OP Yritys pankki Oyj:stä OP Säilytys Oy:lle. Liiketoimintasiirto on tarkoitus toteuttaa 1.11.2019.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 20.3.2019.

Hallintoneuvostoon valittiin seuraavat erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet uudelleen kolmivuotiskaudeksi, joka päättyy vuonna 2022: yrittäjä Leif Enberg, asianajaja Taija Jurmu, lehtori Marja-Liisa Kaakko, professori Petri Sahlström ja lehtori Mervi Väisänen.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi valittiin toimitusjohtaja Mika Helin, toimitusjohtaja Saira Rosas, maa- ja metsätalousyrittäjä Timo Saukkonen sekä yrittäjä Carolina Sandell. Mika Heliniä ja Saira Rosasta lukuun ottamatta uusien jäsenten toimikausi hallintoneuvostossa on 2019–2022. Mika Helinin toimikausi on 2019–2020 ja Saira Rosaksen 2019–2021.

Hallintoneuvostossa on yhteensä 36 jäsentä.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi hallintoneuvoston puheenjohtajiston. Puheenjohtajaksi valittiin uudelleen kansantaloustieteen professori Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajiksi markkinoinnin lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Olli Tarkkanen.

Puheenjohtajiston rinnalla hallintoneuvoston viidellä valiokunnalla on keskeinen rooli hallintoneuvoston työskentelyssä. Hallintoneuvoston työvaliokunnan, palkitsemisvaliokunnan ja keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimii KTM Riitta Palomäki ja riskienhallintavalioikunnan puheenjohtajana KTM, hallituksen puheenjohtaja Arto Ylimartimo.

Osuuskunnan kokous 20.3.2019 päätti keskusyhteisön sääntöjen muuttamisesta. Sääntömuutoksen tarkoituksena on siirtää kolmiportaiseen hallintomalliin (toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja – hallitus – hallintoneuvosto), jossa keskusyhteisöllä on nykyisen sisäisen johtokunnan sijaan muista kuin keskusyhteisön johtajista koostuva hallitus. Uudessa hallintomallissa hallitus vastaa keskusyhteisön päätöksenteosta lukuun ottamatta säännöissä erikseen hallintoneuvoston vahvistettavaksi määrättyjä, koko OP Ryhmän kannalta merkittäviä periaatepäätöksiä. Hallitus vastaa lisäksi keskusyhteisön valvonnasta. Hyväksytyt säännöt ja niiden mukainen uusi hallintomalli tulevat voimaan 1.1.2020.

Tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2019 valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Juha-Pekka Mylén.

Loppuvuoden näkymät

Finanssialan toimintaympäristö on säilynyt kohtuullisen suotuisana. Matala korkotaso ja runsas likviditeetti nostattivat alkuvuoden aikana pörssikursseja voimakkaasti, vaikka geopoliittiset epävarmuudet ja pelot maailmantalouden hidastumisesta varjostivatkin markkinoiden tunnelmaa. Toisaalta matala markkinakorkotaso hidastaa edelleen pankkien korkokatteen kasvua ja heikentää vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja.

OP Ryhmän vuoden 2019 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2018 tulos. Merkittävimmät tuloksen epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, markkinoiden kasvuvauhtiin, kilpailutilanteen muutoksiin sekä arvonalentumisiin.

Kaikki tässä puolivuosisikatsauksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Tuloslaskelma

MIJ. €	Liite	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Korkokate	3	587	569	302	288
VakuutusKate	4	274	278	165	151
Nettopalkkiotuotot	5	450	444	216	212
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	252	208	96	128
Liiketoiminnan muut tuotot		35	21	26	9
Tuotot yhteensä		1 598	1 520	805	788
Henkilöstökulut		404	413	208	209
Poistot ja arvonalentumiset		127	131	69	65
Liiketoiminnan muut kulut	7	421	412	212	225
Kulut yhteensä		953	956	488	500
Saamisten arvonalentumiset	8	-39	-7	-28	-3
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		-124	-109	-60	-57
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-67	-22	-12	-41
Tulos ennen veroja		415	425	218	187
Tuloverot		81	91	40	38
Kauden tulos		334	335	177	149
Jakautuminen:					
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta		331	331	176	148
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		3	4	2	1
Yhteensä		334	335	177	149

Laaja tuloslaskelma

MIJ. €	Liite	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Kauden tulos		334	335	177	149
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		-25	38	-17	23
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta		153	-80	70	-28
Rahavirran suojauksesta		149	13	79	18
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		66	22	10	41
Muuntoerot		0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		5	-8	3	-5
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta		-31	16	-14	6
Rahavirran suojauksesta		-30	-3	-16	-4
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)		-13	-4	-2	-8
Kauden laaja tulos		609	329	292	192
Kauden laajan tuloksen jakautuminen:					
Omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		606	325	290	191
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		3	4	2	1
Yhteensä		609	329	292	192

Tase

Milj. €	Litettieto	30.6.2019	31.12.2018
Käteiset varat		10 551	12 350
Saamiset luottolaitoksilta		184	183
Johdannaissopimukset	16	4 772	3 643
Saamiset asiakkailta	18	89 695	87 081
Sijoitusomaisuus		23 847	23 050
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat		10 571	9 771
Aineettomat hyödykkeet		1 464	1 490
Aineelliset hyödykkeet		779	737
Muut varat		2 151	1 875
Versaamiset		251	209
Varat yhteensä		144 266	140 387
Velat luottolaitoksille		4 917	4 807
Johdannaissopimukset		3 549	2 992
Velat asiakkaille		66 734	66 112
Vakuutusvelka	9	9 827	9 476
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	9	10 612	9 812
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10	30 844	30 458
Varaukset ja muut velat		3 128	2 617
Verovelat		1 019	921
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 327	1 358
Velat yhteensä		131 956	128 552
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osuuspääoma			
Jäsenosuudet		203	199
Tuotto-osuudet		2 984	3 042
Käyvän arvon rahasto	11	301	7
Muut rahastot		2 185	2 183
Kertyneet voittovarot		6 463	6 250
Määräysvallattomien omistajien osuus		173	154
Oma pääoma yhteensä		12 310	11 835
Velat ja oma pääoma yhteensä		144 266	140 387

Oman pääoman muutoslaskelma

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	3 097	176	2 173	5 536	10 982	101	11 084
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018		-28		-30	-57		-57
Oma pääoma 1.1.2018	3 097	148	2 173	5 506	10 925	101	11 026
Tilikauden laaja tulos		-36		361	325	4	329
Tilikauden tulos				331	331	4	335
Muut laajan tuloksen erät		-36		30	-6		-6
Voitonjako				-98	-98		-98
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	6				6		6
Rahastosirrot			-1	1			0
Muut				5	5	24	29
Oma pääoma 30.6.2018	3 103	113	2 171	5 775	11 162	129	11 291

Omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2019	3 241	7	2 183	6 250	11 681	154	11 835
Tilikauden laaja tulos		295	0	311	606	3	609
Tilikauden tulos				331	331	3	334
Muut laajan tuloksen erät		295		-20	275		275
Voitonjako				-94	-94	-4	-99
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	-54				-54		-54
Osakkuusyhtiösiirrot					0		0
Rahastosirrot			2	-2	0		0
Muut				-1	-1	21	19
Oma pääoma 30.6.2019	3 187	301	2 185	6 463	12 137	173	12 310

Rahavirtalaskelma

Miilj. €	1-6/2019	1-6/2018
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	334	335
Oikaisu tilikauden tulokseen	-33	213
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 939	-1 918
Saamiset luottolaitoksilta	47	19
Johdannaissopimukset	-10	-41
Saamiset asiakkailta	-2 541	-2 264
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	51	-127
Sijoitusomaisuus	111	608
Muut varat	-596	-114
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 150	873
Velat luottolaitoksille	-104	-957
Johdannaissopimukset	26	-5
Velat asiakkaille	623	1 931
Vakuutusvelka	113	27
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	168	48
Varaukset ja muut velat	323	-171
Maksetut tuloverot	-94	-67
Saadut osingot	37	49
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 545	-516
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	0	0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-78	-123
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	9
B. Investointien rahavirta yhteensä	-77	-113
Rahoituksen rahavirta		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	16 656	14 659
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-16 633	-11 344
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	175	333
Osuus- ja osakepääoman vähennykset	-230	-327
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-94	-98
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-127	3 223
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	-1 750	2 594
Rahavarat tilikauden alussa	12 423	13 245
Rahavarat tilikauden lopussa	10 673	15 839
Saadut korot	926	947
Maksetut korot	-347	-427
Rahavarat		
Käteiset varat	10 551	15 680
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	122	159
Yhteensä	10 673	15 839

Segmenttiraportointi

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vähittäispankki- ja Yrityspankki-segmenteille on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 22 prosenttia (21). Vakuutus-segmentille on kohdistettu pääomia siten, että vahinkovakuutuksen Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia (120) ja henkivakuutuksen 130 prosenttia (130). Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Tulos tammi–kesäkuu 2019, mlj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkokate	457	185	-5	-34	-15	587
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	0	-1	-5	6		
Vakuutuskate			283		-9	274
Nettopalkkiotuotot	356	56	33	4	1	450
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-14	52	178	22	14	252
Liiketoiminnan muut tuotot	21	15	14	298	-313	35
Tuotot yhteensä	820	308	502	289	-321	1 598
Henkilöstökulut	222	39	70	73	0	404
Poistot ja arvonalentumiset	23	10	28	66	0	127
Liiketoiminnan muut kulut	349	97	136	161	-321	421
Kulut yhteensä	594	146	234	300	-321	953
Saamisten arvonalentumiset	-26	-14	0	1	0	-39
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-107	-8	-9		0	-124
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)			-67		0	-67
Tulos ennen veroja	94	139	192	-10	0	415

Tulos tammi–kesäkuu 2018, mlj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkokate	436	169	-6	-21	-9	569
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	0	-1	-6	7		
Vakuutuskate			289		-10	278
Nettopalkkiotuotot	342	72	35	3	-8	444
Sijoitustoiminnan nettotuotot	0	90	80	28	10	208
Liiketoiminnan muut tuotot	32	10	4	265	-289	21
Tuotot yhteensä	810	340	402	274	-306	1 520
Henkilöstökulut	223	42	63	84	1	413
Poistot ja arvonalentumiset	26	8	40	56	0	131
Liiketoiminnan muut kulut	333	77	131	173	-302	412
Kulut yhteensä	583	127	233	314	-301	956
Saamisten arvonalentumiset	-12	5		0	0	-7
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-93	-7	-9		0	-109
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)			-20		-2	-22
Tulos ennen veroja	121	211	140	-40	-7	425

Tase 30.6.2019, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	73	18	950	10 446	-936	10 551
Saamiset luottolaitoksilta	12 263	97	54	9 518	-21 748	184
Johdannaissopimukset	700	4 430	475	171	-1 004	4 772
Saamiset asiakkailta	66 678	23 978	0	17	-979	89 695
Sijoitusomaisuus	332	1 182	10 425	18 044	-6 136	23 847
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			10 571			10 571
Aineettomat hyödykkeet	51	227	805	385	-3	1 464
Aineelliset hyödykkeet	380	3	142	265	-12	779
Muut varat	247	736	1 035	330	-197	2 151
Verosaamiset	112	5	45	78	11	251
Varat yhteensä	80 835	30 677	24 502	39 254	-31 003	144 266
Velat luottolaitoksille	8 933	766		17 351	-22 132	4 917
Johdannaissopimukset	314	3 789	71	416	-1 041	3 549
Velat asiakkaille	54 052	10 354		3 859	-1 532	66 734
Vakuutusvelka			9 827			9 827
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista			10 612			10 612
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10 613	1 022		19 326	-117	30 844
Varaukset ja muut velat	620	761	928	979	-160	3 128
Verovelat	462	2	191	365	-1	1 019
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	19	-31	380	1 353	-395	1 327
Velat yhteensä	75 013	16 663	22 008	43 649	-25 378	131 956
Oma pääoma						12 310

Tase 31.12.2018, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	82	19	685	12 199	-634	12 350
Saamiset luottolaitoksilta	10 820	125	21	10 109	-20 892	183
Johdannaissopimukset	275	3 448	156	185	-421	3 643
Saamiset asiakkailta	64 914	23 009	0	15	-857	87 081
Sijoitusomaisuus	358	908	10 246	17 625	-6 088	23 050
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 771			9 771
Aineettomat hyödykkeet	49	230	806	408	-3	1 490
Aineelliset hyödykkeet	362	0	139	248	-11	737
Muut varat	217	-153	971	1 299	-459	1 875
Verosaamiset	112	3	17	66	11	209
Varat yhteensä	77 189	27 589	22 811	42 153	-29 354	140 387
Velat luottolaitoksille	9 612	606		15 802	-21 214	4 807
Johdannaissopimukset	157	3 025	37	259	-486	2 992
Velat asiakkaille	50 792	11 382		5 089	-1 152	66 112
Vakuutusvelka			9 476			9 476
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista			9 812			9 812
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10 120	1 011		19 492	-165	30 458
Varaukset ja muut velat	554	642	788	1 029	-396	2 617
Verovelat	433	3	119	365	0	921
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	41	-24	380	1 356	-395	1 358
Velat yhteensä	71 709	16 645	20 612	43 394	-23 808	128 552
Oma pääoma						11 835

Liitetaulukot

1. Laatumisperiaatteet
2. Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
3. Korkokate
4. VakuutusKate
5. Nettopalkkiotuotot
6. Sijoitustoiminnan nettotuotot
7. Liiketoiminnan muut kulut
8. Saamisten arvonalentumiset
9. Vakuutustoiminnan velat
10. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
11. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
12. Annetut vakuudet
13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
15. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
16. Johdannaispöytäkirjat
17. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
18. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
19. Vakuutus-segmentin sijoitusten jakauma
20. Eriytettyjen taseiden sijoitusten jakauma
21. Luottolaitosvakavaraisuus
22. Vastuut luottoluokittain
23. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
24. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus
25. Lähipiiritapahtumat

Liite 1. Laatomisperiaatteet

Puolivuosisikatsaus on laadittu IAS 34 -standardin Osavuosisikatsaukset ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Puolivuosisikatsaus on tilintarkastamaton. Kaikki puolivuosisikatsauksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta.

Puolivuosisikatsaus on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen puolivuosisikatsaus on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

Esittämistavan muutokset

Aiemmin korkokatteessa esitetyt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien saamistodistusten ja johdannaisten korkotuotot ja -kulut on esitetty 1.1.2019 lähtien sijoitustoiminnan nettotuotoissa. Muutos on tehty takautuvasti. Vertailukauden 1–6/2018 korkokatteesta siirrettiin nettokorkoja yhteensä 2 miljoonaa euroa sijoitustoiminnan nettotuottoihin (9 miljoonaa euroa 1–12/2018). Muutoksen yhteydessä täsmennettiin myös korkokatteen sisällä olevien erien esittämistä.

Aiemmin muissa varoissa ja veloissa esitetyt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien saamistodistusten ja johdannaisten siirtyvät korot on esitetty 1.1.2019 lähtien taseen johdannaissopimukset-erissä. Samalla tarkennettiin näiden sopimusten korkojen nettoutusmenettelyä. Muutos on tehty takautuvasti. Muutoksen seurauksena vertailukauden 31.12.2018 taseen vastaavien muut saamiset pienentyivät 159 miljoonaa euroa, sijoitusomaisuus kasvoi 3 miljoonaa euroa ja johdannaissopimukset kasvoivat 161 miljoonaa euroa. Taseen vastattavien varaukset ja muut velat pienenevät 168 miljoonaa euroa, johdannaissopimukset kasvoivat 172 miljoonaa euroa ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat kasvoivat 2 miljoonaa euroa. Muutosten seurauksena taseen määrä kasvoi yhteensä 5 miljoonaa euroa 31.12.2018.

Korvauksellittelyn yhteydessä yhtiön haltuun otettu vahingoittunut omaisuus tai vahinkoihin liittyvät riidattomat regressisaamiset vähennetään vakuutusvelasta 1.1.2019 lähtien. Aiemmin erät, yhteensä 62 miljoonaa euroa, esitettiin taseen muissa varoissa.

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönotto 1.1.2019

OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin, jonka mukaan vuokralle otetut vuokrasopimukset on kirjattu taseeseen käyttöoikeusomaisuuseräksi ja vuokrasopimusvelaksi. OP Ryhmä sovelsi siirtymässä rajoitetusti takautuvaa menetelmää, ja täten se ei oikaissut vertailuvuoden tietoja. Standardiin siirtymän vaikutukset ja siirtymälaskelma on esitetty OP Ryhmän vuoden 2018 tilinpäätöksen liitetiedoissa. Vuokralle otetut sopimukset ovat pääosin toimitilojen vuokrasopimuksia. Vuokralle otetut käyttöoikeusomaisuuserät esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja ne poistetaan pääsääntöisesti vuokra-aikana. Vastaava vuokrasopimusvelka esitetään varauksissa ja muissa veloissa sekä niiden korkokulut korkokatteessa. Johdon harkintaa on käytetty arvioitaessa toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten vuokra-aikaa ja määriteltäessä lisäluoton koroksi OP Ryhmän keskuspankin noteeraama korko, jolla keskuspankki antaa luottoa osuuspankeille ja OP Ryhmän tytäryrityksille. Käyttöoikeusomaisuuserä oli 57 miljoonaa euroa 30.6.2019.

Uudet segmentit 1.1.2019

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto päätti 6.6.2018 OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnan uudesta työnjaosta, mikä muutti segmenttirakennetta vuoden 2019 alusta. OP Ryhmä siirtyi julkaistavassa osavuosisikatsaus- ja tilinpäätösraportoinnissa uusien segmenttien mukaiseen raportointiin vuoden 2019 ensimmäisestä osavuosisikatsauksesta lukien. Vertailuvuoden 2018 segmenttitiedot on oikaistu vastaamaan uutta segmenttijakoa. Liiketoimintasegmenttien kuvaukset on esitetty osavuosisikatsauksessa 1.1.–31.3.2019.

Liite 2. OP Ryhmän tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-6/2019	1-6/2018
Oman pääoman tuotto (ROE), %	5,6	6,0
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin,%	10,1	5,4
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,47	0,48
Kulujen osuus tuotoista, %	60	63
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	1,1	1,2
Henkilöstö keskimäärin	12 378	12 334

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) ilman OP-bonuksia, %	$\frac{\text{Tilikauden tulos + OP-bonukset}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA) ilman OP-bonuksia, %	$\frac{\text{Tilikauden tulos + OP-bonukset}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (netto)}}{\text{Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa}} \times 100$
Tappiota koskevan vähennyserän kattavuusaste (coverage ratio), %	$\frac{\text{Tappiota koskeva vähennyserä}}{\text{Saamiset asiakkailta (taseen- ja taseen ulkopuoliset erät)}} \times 100$
Vahinkovakuutus:	
Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde
Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$
Henkivakuutus:	
Operatiivinen kulusuhde, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Kuormitustulo + hallinnointipalkkion palautus}} \times 100$

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	<u>Omat varat yhteensä</u> Kokonaisriski	x 100
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	<u>Ensisijainen pääoma (Tier 1)</u> Kokonaisriski	x 100
Ydinpääoma (CET1) vakavaraisuussuhde, %	<u>Ydinpääoma (CET1)</u> Kokonaisriski	x 100
Solvenssisuhde, %	<u>Omat varat</u> Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	<u>Ensisijainen pääoma (T1)</u> Vastuiden määrä	x 100
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	<u>Likvidit varat</u> Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa	x 100
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	<u>Ryhmittymän omat varat yhteensä</u> Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	x 100
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	<u>Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)</u> Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade	x 100
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	<u>Pysyvä varainhankinta</u> Pysyvän varainhankinnan vaade	x 100

VAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	Muutos, %	1-12/2018
Vakuutusmaksutuotot	727	733	-0,9	1 465
Korvauskulut	-468	-472	-0,9	-945
Toimintakulut	-205	-201	1,8	-401
Aineettomien poisto-oikaisu	-5	-16	-66,7	-29
Vakuutustekninen kate	49	43	12,8	88
Sijoitustuotot ja -kulut	178	88		63
Muut tuotot ja kulut	32	29	11,2	80
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-67	-20		29
Tulos ennen veroja	192	140	37,5	260

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liite 3. Korkokate

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Korkotuotot				
Saamiset luottolaitoksilta				
Korot	1	2	1	1
Negatiiviset korot	12	12	5	6
Yhteensä	13	14	6	7
Saamiset asiakkailta				
Lainat	586	571	297	288
Rahoitusleasingsaamiset	13	12	7	6
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	0	0	0,00	0
Negatiiviset korot	5	5	2	3
Yhteensä	605	588	306	297
Saamistodistukset				
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	1	1	0	0
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	42	45	20	22
Jaksotettu hankintameno	5	0	5	0
Yhteensä	48	46	26	23
Johdannaissopimukset				
Käyvän arvon suojaus	-52	-50	-26	-24
Rahavirran suojaus	26	23	13	12
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	5	-1	1	1
Muut	-9	-9	-5	-4
Yhteensä	-30	-35	-16	-15
Muut	2	2	1	1
Yhteensä	637	614	324	312
Korkokulut				
Velat luottolaitoksille				
Korot	5	0	3	-1
Negatiiviset korot	32	32	15	17
Yhteensä	37	32	18	16
Velat asiakkaille	37	29	19	14
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	126	116	66	61
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Pääomalainat	0	1	0	1
Muut	23	22	12	11
Yhteensä	23	23	12	12
Johdannaissopimukset				
Käyvän arvon suojaus	-125	-116	-64	-58
Muut	-60	-40	-29	-22
Yhteensä	-185	-156	-93	-80
Muut	2	2	1	1
Yhteensä	39	46	22	24
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	598	568	301	288
Suojaavat johdannaiset	125	-3	110	26
Suojauskohteiden arvomuutokset	-136	4	-109	-26
Korkokate yhteensä	587	569	302	288

Liite 4. Vakuutuskate

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	938	932	304	318
Jälleenvakuuttajien osuus	0	0	11	8
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-236	-223	52	46
Jälleenvakuuttajien osuus	16	14	4	3
Yhteensä	718	723	371	374
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	-523	-466	-230	-231
Jälleenvakuuttajien osuus	10	15	1	7
Korvausvastuun muutos	55	-5	15	-11
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-2	1	6
Yhteensä	-457	-458	-213	-230
Vahinkovakuutuksen muut erät	-2	-2	-1	-1
Henkivakuutuksen riskiliike	15	15	8	8
Vakuutuskate yhteensä	274	278	165	151

Liite 5. Nettopalkkiotuotot

Tammi-kesäkuu 2019, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- ellmi- noinnit	OP Ryhmä	4-6/2019
Palkkiotuotot							
Luotonanto	54	22	0	2	-1	77	38
Talletukset	1	1		0	0	2	1
Maksuliike	111	15		7	-6	127	67
Arvopapereiden välitys	2	10		0	-2	10	4
Arvopapereiden liikkeeseenlasku		4		0	0	4	2
Rahastot	15	99	0	0	-44	70	35
Omaisuudenhoito	14	13		0	-7	20	10
Lainopilliset tehtävät	12	0			0	12	6
Takaukset	4	6		0	0	10	5
Asunnonvälitys	35					35	19
Vakuutusten välitys	67		18		-47	37	7
Henkivakuutuksen kuormitustulo			46			46	22
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			39			39	21
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			11		-1	10	5
Muut	67	7		0	-56	19	10
Yhteensä	382	177	113	10	-164	519	252
Palkkikulut							
Maksuliike	11	2	1	2	-6	10	7
Arvopapereiden välitys		7	0		-2	5	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0	2		0	0	3	1
Rahastot		49			-44	4	2
Omaisuudenhoito		5	0	0	0	5	3
Vakuutustoiminta	-5		74		-48	21	9
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			6			6	3
Muut	19	57	0	4	-66	15	8
Yhteensä	26	121	81	6	-165	69	35
Nettopalkkiotuotot yhteensä	356	56	33	4	1	450	216

Tammi-kesäkuu 2018, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- elimi- noinnit	OP Ryhmä	4-6/2018
Palkkiotuotot							
Luotonanto	50	22	0	2	1	75	37
Talletukset	1	0		0	0	1	1
Maksuliike	102	12		6	-7	114	59
Arvopapereiden välitys	3	8			-2	9	4
Arvopapereiden liikkeeseenlasku		6		0	0	6	4
Rahastot	16	103			-46	73	37
Omaisuudenhoito	15	17		1	-6	26	13
Lainopilliset tehtävät	11	0		0	0	11	6
Takaukset	4	6		0	0	10	5
Asunnonvälitys	36					36	19
Vakuutusten välitys	70		16		-56	37	7
Henkivakuutuksen kuormitustulo			46			46	22
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus			46		-7	39	21
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			9		-1	8	4
Muut	56	6		0	-45	17	10
Yhteensä	364	182	116	9	-170	509	247
Palkkiokulut							
Maksuliike	10	1	1	0	-6	7	4
Arvopapereiden välitys		7	0		-2	4	2
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	0	0		0	1	1	1
Rahastot		52			-46	5	3
Omaisuudenhoito		5	0	1	0	6	3
Vakuustustoiminta	-5		77		-49	23	11
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			3			3	2
Muut	16	45	0	5	-52	15	10
Yhteensä	22	111	81	6	-154	65	35
Nettopalkkiotuotot yhteensä	342	72	35	3	-15	444	212

Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot				
Saamistodistukset				
Korkotuotot	35	33	17	16
Muut tuotot ja kulut	0	15	0	8
Myyntivoitot ja -tappiot	34	24	4	4
Valuutta-arvostusvoitot ja -tappiot	2	11	-7	22
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	4	-3	3	-1
Yhteensä	74	81	18	49
Yhteensä				
74	81	17	49	
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot				
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Arvostusvoitot ja -tappiot	5	-1	2	0
Korkotuotot ja -kulut	3	4	1	2
Yhteensä	8	2	3	2
Osakkeet ja osuudet				
Arvostusvoitot ja -tappiot	13	10	6	3
Osingot ja voitto-osuudet	0	2	0	0
Yhteensä	14	12	7	3
Johdannaiset				
Arvostusvoitot ja -tappiot	226	50	137	19
Korkotuotot ja -kulut	48	10	28	7
Yhteensä	274	60	165	25
Yhteensä	295	74	175	30
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikuttaisesti				
Saamistodistukset				
Korkotuotot	12	10	6	5
Arvostusvoitot ja -tappiot	1	-2	1	-1
Yhteensä	13	8	7	4
Osakkeet ja osuudet				
Arvostusvoitot ja -tappiot	78	27	8	34
Osingot ja voitto-osuudet	23	29	11	18
Yhteensä	102	57	19	52
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi				
Saamistodistukset				
Korkotuotot	20	25	10	11
Arvostusvoitot ja -tappiot	89	-21	35	0
Yhteensä	109	4	45	11
Osakkeet ja osuudet				
Arvostusvoitot ja -tappiot	-1	-3	-1	12
Osingot ja voitto-osuudet	7	4	5	-1
Yhteensä	6	1	3	12
Johdannaiset				
Arvostusvoitot ja -tappiot	-18	-3	-16	-4
Yhteensä	-18	-3	-16	-4
Yhteensä käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot	212	66	59	75

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	34	37	17	18
Arvostusvoitot ja -tappiot	9	3	2	8
Vastike- ja hoitokulut	-32	-30	-16	-15
Muut	-3	-1	-1	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	8	8	2	10

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavien nettotuotot**Lainat ja muut saamiset**

Korkotuotot	4	5	2	3
Korkokulut	-1	-1	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0	0	0
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-3	3	-1	4
Lainat ja muut saamiset yhteensä	1	7	1	7

Vahinkovakuutuserät

Diskonnttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	-14	-14	-7	-7
---	-----	-----	----	----

Henkivakuutuserät

Korkohyvytykset asiakkaiden vakuutussäästöille	-43	-44	-21	-22
Korkotäydennysten muutos	-86	11	-47	-1
Muut vakuutustekniset erät**	-193	3	-83	-22
Yhteensä	-322	-29	-152	-45

** Muut vakuutustekniset erät sisältää muiden vakuutusteknistien varausten kuin korkotäydennysten muutokset.

Osakkuusyhtiöt

Käyvän arvon menetelmällä käsiteltävät	5	9	-1	4
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	-6	5	2	5
Yhteensä	-1	14	1	9

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	252	208	96	128
---	------------	------------	-----------	------------

Liite 7. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
ICT-kulut				
Tuotanto	107	98	54	53
Kehittäminen	65	83	38	43
Toimitilat	30	38	15	20
Viranomais- ja tilintarkastusmaksut	37	23	7	17
Ostetut palvelut	64	65	36	35
Tietoliikenne	16	19	8	9
Markkinointi	17	17	10	9
Yhteiskuntavastuu	5	5	2	3
Vakuutus- ja varmuuskulut	6	5	4	3
Muut	75	60	38	33
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	421	412	212	225

Kehittämismenot

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Kehittämisen ICT-kulut	65	83	38	43
Oman työn osuus	26	27	14	13
Kehittämisen kulut tuloslaskelmalla yhteensä	91	110	51	56
Aktivoidut ICT-menot	60	99	29	55
Aktivoidut oman työn osuus	6	7	3	3
Aktivoidut kehittämismenot yhteensä	66	106	32	59
Kehittämismenot yhteensä	157	215	83	115
Poistot ja arvonalentumiset	85	82	47	53

Liite 8. Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	1-6/2019	1-6/2018	4-6/2019	4-6/2018
Luotto- ja takaustappioiden poistetut saamiset	31	33	14	10
Palautukset poistetuista saamisista	-5	-5	-3	-3
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	14	-21	17	-5
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamistodistuksista*	-1	0	0	0
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	39	7	28	3

* Vakuutustoiminnan saamistodistusten odotettavissa olevat luottotappiot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

Luottoriskille alttiina olevat vastuut ja niiden tappiota koskeva vähennyserä

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 30.6.2019

Vastuut	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Vastuut yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Vähittäispankki	58 902	7 290	150	7 439	949	67 291
Yrityspankki	24 064	1 479	352	1 832	349	26 245
Saamiset asialkailta yhteensä	82 966	8 769	502	9 271	1 298	93 535
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja llimittit						
Vähittäispankki	5 733	263	4	266	7	6 006
Yrityspankki	5 363	459	131	590	89	6 042
Nostovarot ja llimittit yhteensä	11 096	722	134	856	96	12 049
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Vähittäispankki	2 788	90		90	13	2 891
Yrityspankki	7 148	409		409	20	7 577
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	9 935	499		499	34	10 468
Saamistodistukset						
Muu toiminta	12 128					12 128
Vakuutus	5 076				3	5 079
Saamistodistukset yhteensä	17 204				3	17 207
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	121 201	9 990	636	10 627	1 432	133 259

Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 30.6.2019

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja llimittit*	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Milj. €						
Saamiset asialkailta						
Vähittäispankki	-13	-55	-3	-58	-196	-268
Yrityspankki	-26	-26	-3	-29	-215	-270
Saamiset asialkailta yhteensä	-40	-81	-7	-87	-411	-538
Taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Vähittäispankki	-1	-1		-1		-2
Yrityspankki	-2	-5		-5		-7
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-3	-6		-6		-8
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-2					-2
Vakuutus	-5				-2	-7
Saamistodistukset yhteensä	-7				-2	-9
Yhteensä	-49	-86	-7	-93	-413	-555

* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut 30.6.2019	Valhe 1	Valhe 2		Valhe 3	Yhteensä	
		Muut kuin yli 30 pv eräntyneet	Yli 30 pv eräntyneet			Yhteensä
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät						
Vähittäispankki	67 423	7 643	153	7 796	969	76 188
Yrityspankki	36 574	2 348	483	2 831	459	39 864
Tappiota koskeva vähennyserä						
Vähittäispankki	-14	-56	-3	-59	-196	-270
Yrityspankki	-28	-30	-3	-34	-215	-276
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Vähittäispankki	-0,02 %	-0,73 %	-2,23 %	-0,76 %	-20,23 %	-0,35 %
Yrityspankki	-0,08 %	-1,29 %	-0,66 %	-1,19 %	-46,82 %	-0,69 %
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä	103 997	9 990	636	10 627	1 428	116 052
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-42	-86	-7	-93	-411	-546
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %	-0,86 %	-1,04 %	-0,88 %	-28,78 %	-0,47 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	12 128					12 128
Vakuutus	5 076				3	5 079
Tappiota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-2					-2
Vakuutus	-5				-2	-7
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,02 %					-0,02 %
Vakuutus	-0,10 %				-73,07 %	-0,14 %
Saamistodistukset yhteensä	17 204				3	17 207
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-7				-2	-9
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %				-73,07 %	-0,05 %

Sopimukset on ryhmitelty vastaamaan OP Ryhmän uutta segmenttijakoa 1.1.2019 alkaen. Vertailutiedot on oikaistu vastaavasti.

Odottavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 31.12.2018*

Vastuut	Valhe 1	Valhe 2		Valhe 3	Vastuut yhteensä	
		Muut kuin yli 30 pv eräntyneet	Yli 30 pv eräntyneet			Yhteensä
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Vähittäispankki	58 339	6 800	183	6 984	876	66 199
Yrityspankki	22 355	1 257	283	1 540	354	24 249
Saamiset asiakkailta yhteensä	80 694	8 057	466	8 524	1 231	90 448
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja lillitit						
Vähittäispankki	5 755	237	1	238	9	6 001
Yrityspankki	4 443	512	139	651	86	5 180
Nostovarot ja lillitit yhteensä	10 198	749	141	889	94	11 181
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Vähittäispankki	2 307	87		87	14	2 408
Yrityspankki	6 655	178		178	20	6 854
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 962	265		265	34	9 262
Saamistodistukset						
Muu toiminta	12 219	20		20		12 239
Vakuutus	4 677	313		313	11	5 001
Saamistodistukset yhteensä	16 896	332		332	11	17 240
Odottavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	116 750	9 403	607	10 010	1 370	128 131

* Laskennan piirissä olevien vastuiden määrää on täsmennetty uuden segmenttijaon myötä.

Tapplota koskeva vähennyserä arvonalentumisvalheittain 31.12.2018

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuolliset nostovarot ja lllmitit*

Mlj. €	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta						
Vähittäispankki	-12	-49	-3	-52	-202	-267
Yrityspankki	-25	-25	-3	-28	-206	-259
Saamiset asiakkailta yhteensä	-37	-74	-6	-81	-409	-526
Taseen ulkopuolliset sitoumukset**						
Vähittäispankki	-1	-1		-1		-2
Yrityspankki	-2	-1		-1	0	-4
Taseen ulkopuolliset sitoumukset yhteensä	-3	-3		-3	0	-6
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-3	0		0		-3
Vakuutus	-3	-4		-4	-4	-11
Saamistodistukset yhteensä	-6	-4		-4	-4	-14
Yhteensä	-46	-81	-6	-87	-413	-546

* Tapplota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tapplota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tapplota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenvedo tapplota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tapplota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenvedo ja tunnusluvut 31.12.2018

	Valhe 1	Valhe 2		Yhteensä	Valhe 3	Yhteensä
		Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet			
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuolliset erät						
Vähittäispankki	66 401	7 124	185	7 308	899	74 609
Yrityspankki	33 453	1 947	422	2 369	460	36 282
Tapplota koskeva vähennyserä						
Vähittäispankki	-13	-50	-3	-54	-202	-269
Yrityspankki	-27	-26	-3	-30	-207	-263
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Vähittäispankki	-0,02 %	-0,71 %	-1,71 %	-0,73 %	-22,51 %	-0,36 %
Yrityspankki	-0,08 %	-1,36 %	-0,74 %	-1,25 %	-44,93 %	-0,73 %
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuolliset erät yhteensä	99 854	9 071	607	9 678	1 359	110 891
Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä	-40	-77	-6	-83	-409	-532
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %	-0,85 %	-1,03 %	-0,86 %	-30,09 %	-0,48 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	12 219	20		20		12 239
Vakuutus	4 677	313		313	11	5 001
Tapplota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-3	0		0		-3
Vakuutus	-3	-4		-4	-4	-11
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,02 %	-0,85 %		-0,85 %		-0,02 %
Vakuutus	-0,07 %	-1,20 %		-1,20 %	-34,32 %	-0,22 %
Saamistodistukset yhteensä	16 896	332		332	11	17 240
Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä	-6	-4		-4	-4	-14
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %	-1,18 %		-1,18 %	-34,32 %	-0,08 %

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain 1-6/2019 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset aslakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa-oloaika	Koko volmassa-oloaika	
Tapplota koskeva vähennyserä 1.1.2019	40	83	409	532
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-3	29		26
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-4	0	8	5
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	3	-10		-8
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-14	32	18
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		3	-12	-8
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-2	-1
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	11	6	6	23
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-3	-4	-11	-18
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	-3	-1	-3	-6
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset		0	-16	-16
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos	2	10	2	14
Tapplota koskeva vähennyserä 30.6.2019	42	93	411	546
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos 4-6/2019	6	9	3	17

Siirroissa vaiheesta 1 vaiheeseen 3 verrataan rahoitusvaran nykyistä raportointitietoa vaiheesta 3 vuoden alun tilanteeseen. Näistä kuitenkin noin 85 prosenttia siirtyy vaiheeseen 3 vaiheen 2 kautta. Sopimus voi siirtyä suoraan vaiheeseen 3 ulkoisen maksuhäiriön takia.

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa-oloaika	Koko volmassa-oloaika	
Tapplota koskeva vähennyserä 1.1.2019	6	4	4	14
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	-3		-3
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-1	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	1		0	1
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	-1	-1	-3
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0		0	0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	0		0	0
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos	1	-4	-1	-4
Tapplota koskeva vähennyserä 30.6.2019	7		2	9
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos 4-6/2019	1	-1	-3	-3

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2018 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset aslakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa-oloaika	Koko volmassa-oloaika	
Tapplota koskeva vähennyserä 1.1.2018	31	80	431	543
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-2	18		16
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		25	25
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	2	-16		-14
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-8	23	15
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		9	-30	-21
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-7	-6
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	13	7	13	34
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-9	-12	-22	-43
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	4	3	28	35
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset	0	0	-52	-52
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos	9	3	-22	-11
Tapplota koskeva vähennyserä 31.12.2018	40	83	409	532

Saamistodistukset, milj. €	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa-oloaika	Koko volmassa-oloaika	
Tapplota koskeva vähennyserä 1.1.2018	5	0	0	5
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	1		1
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		2	2
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		0	0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	2	3	2	7
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	0		-2
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0			0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	1		0	1
Odotettavissa olevat luottotapplot, nettomuutos	1	4	3	8
Tapplota koskeva vähennyserä 31.12.2018	6	4	4	14

Liite 9. Vakuustoittoiminnan velat

MIJ. €	30.6.2019	31.12.2018
Korvausvastuu		
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 462	1 510
Muu korvausvastuu	1 063	1 056
Korkotäydennys (vastuuvelan suoien arvo)	110	21
Yhteensä	2 635	2 588
Vakuutusmaksuvastuu	806	569
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	8 930	8 298
Sijoitussopimukset	1 681	1 513
Yhteensä	10 612	9 812
Henkivakuutuksen vakuutusvelka	6 386	6 319
Yhteensä	20 438	19 288

Liite 10. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

MIJ. €	30.6.2019	31.12.2018
Joukkovelkakirjalainat	11 322	9 522
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	11 142	10 720
Muut		
Sijoitustodistukset	0	105
Yritystodistukset	8 479	10 162
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)	-99	-50
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	30 844	30 458

Liite 11. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

MIJ. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	
Tase 31.12.2017	135	25		16	176
IFRS 9 -siirtymän vaikutus 1.1.2018	-2	-25			-28
Avaava tase 1.1.2018	133	0	0	16	148
Käyvän arvon muutokset	-49	0	20	33	5
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-31		-5		-36
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			7		7
Siirrot korkokatteeseen				-21	-21
Laskennalliset verot	16	0	-4	-3	9
Päätävä tase 30.6.2018	69		18	26	113

MIJ. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	
Avaava tase 1.1.2019	-5	-21		33	7
Käyvän arvon muutokset	133		89	117	339
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	20		-13		7
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset			-9		-9
Siirrot korkokatteeseen				31	31
Laskennalliset verot	-31		-13	-30	-74
Päätävä tase 30.6.2019	117		32	152	301

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 377 miljoonaa euroa (9) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 75 miljoonaa euroa (2). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltamisen johdosta oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 76 miljoonaa euroa (54) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 23 miljoonaa euroa (82). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä oli käyvän arvon rahastossa 5 miljoonaa euroa (-6).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 12. Annetut vakuudet

Milj. €	30.6.2019	31.12.2018
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	167	171
Luotot (covered bondien vakuutena)	14 108	13 700
Muut	5 900	5 775
Annetut vakuudet yhteensä*	20 175	19 647
Vakuudelliset johdannaisvelat	1 162	928
Vakuudelliset muut velat	4 171	4 149
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	11 142	10 720
Yhteensä	16 474	15 797

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 4,8 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen liimitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat

Varat, milj. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Kaupan-käynti-tarkoituksessa pidettävät	Nimen-omaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
		tuloksen erien kautta	kirjattavat					
Käteiset varat	10 551							10 551
Saamiset luottolaitoksilta	184							184
Johdannaissopimukset				3 912			860	4 772
Saamiset asiakkailta	89 695							89 695
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat					10 571			10 571
Saamistodistukset	3	17 477		865	2 388	491		21 224
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		106	222	1 160		1 488
Muut rahoitusvarat	2 226							2 226
Rahoitusvarat								140 713
Muut kuin rahoitusvarat								3 553
Yhteensä 30.6.2019	102 660	17 478	4 882	13 180	1 651	860		144 266

Varat, milj. €	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Kaupan-käynti-tarkoituksessa pidettävät	Nimen-omaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
		tuloksen erien kautta	kirjattavat					
Käteiset varat	12 350							12 350
Saamiset luottolaitoksilta	183							183
Johdannaissopimukset				3 066			577	3 643
Saamiset asiakkailta	87 081							87 081
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat					9 771			9 771
Saamistodistukset	4	17 124		505	2 227	451		20 312
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		81	245	1 130		1 456
Muut rahoitusvarat	1 940							1 940
Rahoitusvarat								136 735
Muut kuin rahoitusvarat								3 652
Yhteensä 31.12.2018	101 557	17 124	3 652	1 581	577			140 387

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 917		4 917
Johdannaissopimukset	2 763		785	3 549
Velat asiakkaille		66 734		66 734
Vakuutusvelka		9 827		9 827
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	10 612			10 612
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		30 844		30 844
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 327		1 327
Muut rahoitusvelat		2 483		2 483
Rahoitusvelat				130 292
Muut kuin rahoitusvelat				1 664
Yhteensä 30.6.2019	13 375	116 132	785	131 956

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat Johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 807		4 807
Johdannaissopimukset	2 572		421	2 992
Velat asiakkaille		66 112		66 112
Vakuutusvelka		9 476		9 476
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	9 812			9 812
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		30 458		30 458
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 358		1 358
Muut rahoitusvelat		2 134		2 134
Rahoitusvelat				127 148
Muut kuin rahoitusvelat				1 404
Yhteensä 31.12.2018	12 383	114 344	421	128 552

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo kesäkuun lopussa oli n. 652 (242) miljoonaa euroa kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenuoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 30.6.2019, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	680	211	597	1 488
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	2 261	886	597	3 744
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 847	3 724	0	10 571
Johdannaissopimukset	19	4 561	192	4 772
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	14 479	2 434	565	17 477
Rahoitusinstrumentit yhteensä	24 286	11 815	1 951	38 052
Sijoituskiinteistöt			872	872
Yhteensä	24 286	11 815	2 823	38 924
Varojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	592	185	679	1 456
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	2 107	764	312	3 184
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 337	3 434		9 771
Johdannaissopimukset	0	3 586	57	3 643
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0		0
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	13 885	3 026	214	17 124
Rahoitusinstrumentit yhteensä	22 921	10 995	1 262	35 178
Sijoituskiinteistöt			979	979
Yhteensä	22 921	10 995	2 241	36 157

Velkojen käyvät arvot 30.6.2019, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvelat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 873	3 738	0	10 612
Muut		0		0
Johdannais-sopimukset	23	3 370	155	3 549
Yhteensä	6 896	7 109	155	14 160

Velkojen käyvät arvot 31.12.2018, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvelat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 364	3 448		9 812
Muut		0		0
Johdannais-sopimukset	10	2 939	44	2 992
Yhteensä	6 373	6 387	44	12 804

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatason 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnollitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatason 2 luokiteltujen instrumenttien käyvä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatason on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnollitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatason 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	991	57	214	1 262
Tuloslaskelman nettotuotot	-386	136	1	-249
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	0		0	0
Hankinnat	74		0	74
Myynnit	-41		-18	-59
Lyhennykset	0		-5	-5
Siirrot tasoon 3	560		423	983
Siirrot tasosta 3	-4		-50	-53
Päättävä tase 30.6.2019	1 194	192	565	1 952

Rahoitusvelat, milj. €	Johdannais-sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2019	44	44
Tuloslaskelman nettotuotot	111	111
Päättävä tase 30.6.2019	155	155

Erittely nettotuotosta tuloslaskelmaerittäin 30.6.2019

Milj. €	Korkokate	Sijoitustoiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-291	-94	0	-385
Realisoitumattomat nettotuotot	25		0	25
Nettotuotot yhteensä	-267	-94	1	-361

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaisopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2019 aikana.

Liite 15. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	30.6.2019	31.12.2018
Takaukset	776	775
Takuuvastuut	2 233	2 162
Luottolupaukset	14 740	12 577
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	320	283
Muut*	907	1 195
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	18 975	16 993

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 174 miljoonaa euroa (203)

Liite 16. Johdannaisopimukset
Johdannaiset yhteensä 30.6.2019

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	31 319	81 840	74 504	187 664	3 266	1 930
Keskusvastapuoliselitettävät	8 453	35 526	40 181	84 161	28	21
Valuuttajohdannaiset	33 555	6 442	2 903	42 900	849	1 101
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	0
Luottojohdannaiset	37	1 628	230	1 895	23	19
Muut johdannaiset	243	446	22	710	47	35
Johdannaiset yhteensä	65 154	90 359	77 658	233 171	4 185	3 084

Johdannaiset yhteensä 31.12.2018

Milj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	30 535	84 181	70 116	184 833	2 060	1 374
Keskusvastapuoliselitettävät	9 278	38 670	36 704	84 652	8	12
Valuuttajohdannaiset	28 646	6 784	3 404	38 835	1 018	1 120
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		3		3	0	0
Luottojohdannaiset	15	189	2	206	4	9
Muut johdannaiset	208	364	8	580	34	29
Johdannaiset yhteensä	59 404	91 522	73 530	224 456	3 116	2 532

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka muiden kuin kaupankäyntitaroituksessa pidettävien johdannaisten osalta esitetään taseessa muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselitetyksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoitettu taseessa.

Liite 17. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

30.6.2019, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroilta*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannais-yleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	6 682	-1 910	4 772	-2 234	-382	2 156

31.12.2018, milj. €	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroilta*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannais-yleissopimukset***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 416	-934	3 643	-1 823	-490	1 330

Rahoitusvelat

30.6.2019, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloilta*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannais-yleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 674	-2 125	3 549	-2 234	-913	402

31.12.2018, milj. €	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloilta*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Johdannais-yleissopimukset***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	3 887	-1 066	2 992	-1 823	-703	467

* ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yht. -201 (-140) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot sisältäen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten kertyneet korot.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaisvastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 18. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

30.6.2019, milj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Tapplota koskeva vähennyserä	Tasearvo
Saamiset			
Saamiset luottolaitoksilta	185	0	184
Saamiset asiakkailta	87 959	531	87 428
josta pankkitakaussaamiset	7	0	7
Rahoitusleasing	2 273	6	2 267
Yhteensä	90 417	538	89 879
Saamiset sektoreittain			
Yritykset	33 900	407	33 493
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 182	1	1 181
Kotitaloudet	52 363	124	52 239
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	798	5	793
Julkisyhteisöt	2 175	1	2 174
Yhteensä	90 417	538	89 879

31.12.2018, milj. €	Ei arvon- alennettu (brutto)	Tapplota koskeva vähennyserä	Tasearvo
Saamiset			
Saamiset luottolaitoksilta	184	1	183
Saamiset asiakkailta	85 442	521	84 921
josta pankkitakaussaamiset	10	0	10
Rahoitusleasing	2 154	4	2 150
Yhteensä	87 780	526	87 254
Saamiset sektoreittain			
Yritykset	32 405	410	31 995
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 065	2	1 064
Kotitaloudet	51 511	105	51 406
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	814	6	808
Julkisyhteisöt	1 985	3	1 981
Yhteensä	87 780	526	87 254

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot

30.6.2019, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non- performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Tapplota koskeva vähennyserä	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet		612	612	219	393
Todennäköisesti maksamatta jäivät		508	508	155	353
Lainanhoitajoustosaamiset	2 117	355	2 472	54	2 418
Yhteensä	2 117	1 474	3 591	428	3 164

31.12.2018, milj. €	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestämättömät ("non- performing") saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Tapplota koskeva vähennyserä	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv erääntyneet		614	614	229	385
Todennäköisesti maksamatta jäivät		426	426	148	278
Lainanhoitajoustosaamiset	2 137	340	2 477	62	2 414
Yhteensä	2 137	1 380	3 517	440	3 077

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) sopimukset. Lainanhoitajoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehdot on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lainanhoitajoustot ovat ECL-laskennan vaiheissa 2 tai 3.

Tunnusluku, %	30.6.2019	31.12.2018
Tapplota koskeva vähennyserä/Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	11,9 %	12,5 %

Liite 19. Vakuutus-segmentin sijoitusten jakauma

Vahinkovakuutus	30.6.2019		31.12.2018	
	Käypä arvo*, mlj. €	%	Käypä arvo*, mlj. €	%
Sijoituskannan allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	172	4	173	5
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	165	4	167	4
Johdannaiset***	6	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 964	77	2 857	77
Valtiot	454	12	498	13
Infilaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat	0	0	0	0
Investment Grade	1 949	51	1 895	51
Kehittyvät markkinat ja High Yield	296	8	243	7
Strukturoidut sijoitukset****	264	7	222	6
Osakkeet yhteensä	390	10	360	10
Suomi	66	2	60	2
Kehittyneet markkinat	188	5	147	4
Kehittyvät markkinat	73	2	76	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	1	0	1	0
Pääomasijoitukset	62	2	76	2
Vaihtoeholliset sijoitukset yhteensä	33	1	28	1
Hedge fund -rahastot	33	1	28	1
Kiinteistösjoitukset yhteensä	301	8	312	8
Suorat kiinteistöt	162	4	157	4
Epäsuorat kiinteistösjoitukset	139	4	155	4
Yhteensä	3 860	100	3 730	100

* Sisältää siirtyneet korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

Henkvakuutus	30.6.2019		31.12.2018	
	Käypä arvo*, mlj. €	%	Käypä arvo*, mlj. €	%
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	179	5	175	5
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	174	5	170	5
Johdannaiset***	6	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 841	78	2 826	78
Valtiot	565	15	623	17
Investment Grade	1 764	48	1 784	49
Kehittyvät markkinat ja High Yield	235	6	182	5
Strukturoidut sijoitukset****	277	8	236	6
Osakkeet yhteensä	327	9	337	9
Suomi	53	1	48	1
Kehittyneet markkinat	131	4	116	3
Kehittyvät markkinat	53	1	57	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	3	0	3	0
Pääomasijoitukset	88	2	113	3
Vaihtoeholliset sijoitukset yhteensä	39	1	34	1
Hedge fund -rahastot	39	1	34	1
Kiinteistösjoitukset yhteensä	265	7	271	7
Suorat kiinteistöt	115	3	114	3
Epäsuorat kiinteistösjoitukset	150	4	156	4
Yhteensä	3 653	100	3 644	100

* Sisältää siirtyneet korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

Liite 20. Eriytettyjen taseiden sijoitusten jakauma

ETA 1

Suomi-yhtiöstä vuonna 2015 siirretyistä yksilöllisestä henkivakuutuskannasta (ETA 1) muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty tase (ETA 1), joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

ETA 1 sijoitusten jakauma	30.6.2019		31.12.2018	
	Käypä arvo*, mlj. €	%	Käypä arvo*, mlj. €	%
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	26	3	34	4
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	26	3	34	4
Johdannaiset***	0	0	0	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	692	85	671	83
Valtiot	192	23	217	27
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat	3	0	3	0
Investment Grade	407	50	370	46
Kehittyvät markkinat ja High Yield	45	6	36	4
Strukturoidut sijoitukset****	45	6	45	6
Osakkeet yhteensä	33	4	35	4
Kehittyneet markkinat	16	2	14	2
Kehittyvät markkinat	1	0	1	0
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	0	0	0	0
Pääomasijoitukset	16	2	20	2
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	0	0	2	0
Hedge fund -rahastot	0	0	2	0
Kiinteistönsijoitukset yhteensä	66	8	68	8
Suorat kiinteistöt	48	6	48	6
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	17	2	19	2
Yhteensä	817	100	810	100

* Sisältää siirtyneet korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 10 miljoonaa (5). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vastuuvelan arvonmuutos.

ETA 2

Suomi-yhtiöstä vuonna 2015 siirretyistä yksilöllisestä henkivakuutuskannasta (ETA 2) muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty tase (ETA 2), joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

ETA 2 sijoitusten jakauma	30.6.2019		31.12.2018	
	Käypä arvo*, mlj. €	%	Käypä arvo*, mlj. €	%
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	20	1	72	3
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	20	1	72	3
Johdannaiset***	0	0	0	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 074	92	1 946	85
Valtiot	567	25	617	27
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat	8	0	7	0
Investment Grade	1 162	51	1 000	44
Kehittyvät markkinat ja High Yield	112	5	93	4
Strukturoidut sijoitukset****	225	10	230	10
Osakkeet yhteensä	86	4	90	4
Suomi	0	0	0	0
Kehittyneet markkinat	44	2	38	2
Kehittyvät markkinat	2	0	2	0
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	0	0	0	0
Pääomasijoitukset	40	2	50	2
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	0	0	1	0
Hedge fund -rahastot	0	0	1	0
Kiinteistönsijoitukset yhteensä	76	3	185	8
Suorat kiinteistöt	37	2	143	6
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	39	2	43	2
Yhteensä	2 257	100	2 295	100

* Sisältää siirtyneet korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat

Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli 43 miljoonaa (-8). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vastuuvelan arvonmuutos.

Liite 21. Luottolaitosvakavaraisuus

Omat varat, milj. €	30.6.2019	31.12.2018
OP Ryhmän oma pääoma	12 310	11 835
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-124	189
Kayvan arvon rahasto, rahavirran suojaus	-152	-33
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	12 034	11 991
Aineettomat hyödykkeet	-660	-710
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-61	-76
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-2	-147
Ennakoitu voitonjako ja edellisen tilikauden maksamaton voitonjako	-48	-94
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-408	-288
Ydinpääoma (CET1)	10 854	10 677
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	60	80
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	60	80
Ensisijainen pääoma (T1)	10 914	10 757
Debentuurilainat	871	995
Tolssijainen pääoma (T2)	871	995
Omat varat yhteensä	11 786	11 752

Vertailuvuonna ydinpääomasta on vähennetty valvojan luvan mukaisesti asiakkaille tammikuussa 2019 palautetut irtisanotut osuuspääomat.

Pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Vakavaraisuuden ja vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa ei ole sovellettu IFRS9-siirtymäsäännöstä.

Kokonaisriski, milj. €	30.6.2019	31.12.2018
Luotto- ja vastapuoliriski	48 943	41 602
Standardimenetelmä (SA)	4 133	3 878
Valtio- ja keskuspankkivastuut	302	293
Luottolaitosvastuut	9	7
Yritysvastuut	2 759	2 561
Vähittäisvastuut	1 014	961
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	3	12
Muut	46	43
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	44 809	37 724
Luottolaitosvastuut	923	1 083
Yritysvastuut	25 618	23 474
Vähittäisvastuut	10 104	5 276
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	6 921	6 659
Muut	1 244	1 233
Markkina- ja selvitysriski, standardimenetelmä	1 488	1 319
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	4 232	4 136
Vastuun arvonolkaus (CVA)	195	175
Muut riskit	32	
Kokonaisriski yhteensä	54 889	47 233
EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	773	4 893
Kokonaisriski sisältäen riskipainolattiat	55 661	52 126

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,4 miljardia euroa ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Valtiovastuiden riskipainotetuista eristä 264 miljoonaa euroa (261) on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

Suhdeluvut, %	30.6.2019	31.12.2018
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,5	20,5
Tier 1 vakavaraisuussuhde	19,6	20,6
Vakavaraisuussuhde	21,2	22,5

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	30.6.2019	31.12.2018
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	19,5	20,5
Tier 1 vakavaraisuussuhde	19,5	20,5
Vakavaraisuussuhde	21,1	22,4

Pääomavaatimus, milj. €	30.6.2019	31.12.2018
Omat varat	11 786	11 752
Pääomavaatimus puskureilla	7 953	7 448
Puskuri pääomavaatimukseen	3 833	4 304

Pääomavaatimus 14,5 prosenttia muodostuu minimivaatimuksesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia, O-SII-pääomavaatimuksesta 2,0 prosenttia, EKP:n asettamasta pääomavaatimuksesta (P2R) 2,0 prosenttia (vertailuvuonna 1,75) ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Velkaantuneisuus, milj. €	30.6.2019	31.12.2018
Ensisijainen pääoma (T1)	10 914	10 757
Vastuut yhteensä	128 165	125 510
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	8,5	8,6

Velkaantumisastetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään Komission delegoidun asetuksen mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia. Vähimmäisomavaraisuusaste on laskettu katsauskauden lopun luvuilla.

Yhteenveto riskipainotetuista vastuueristä (EU-OV1), milj. €	Riskipainotetut erät		Vähimmäis- pääoma- vaatimukset
	30.6.2019	31.3.2019	30.6.2019
1 Luottoriski (lukuun ottamatta vastapuoliriskiä)	48 090	42 264	3 847
2 josta standardimenetelmä	5 064	4 869	405
3 josta sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmä (FIRB)	26 001	25 124	2 080
4 josta sisäisten luottoluokitusten edistynyt menetelmä (AIRB)	10 104	5 552	808
5 josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset yksinkertaisen riskipainotetun menetelmän nojalla	484	265	39
5a josta oman pääoman ehtoiset sijoitukset PD-LGD-menetelmä	6 437	6 453	515
6 Vastapuoliriski	742	727	59
7 josta arvostaminen markkinahintaan	547	545	44
12 josta vastuun arvonoikaus	195	182	16
13 Selvitysrisi	0	0	0
14 Arvopaperistamism vastuut muussa raholustoiminnassa (ylärajan jälkeen)	41	43	3
15 josta IRB-menetelmä	41	43	3
19 Markkinariski	1 488	1 561	119
20 josta standardimenetelmä	1 488	1 561	119
23 Operatiivinen riski	4 232	4 232	339
25 josta standardimenetelmä	4 232	4 232	339
27 Vähennysrajan allittavat määrät (joihin sovelletaan 250 prosentin riskipainoa)	264	261	21
27a Muut riskit	32	42	3
29 Yhteensä	54 889	49 131	4 391
30 EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	773	4 647	62
31 Yhteensä sisältäen riskipainolattiat	55 661	53 778	4 453

Neljännensuoden aikana kokonaisriski kasvoi 3,2 prosenttia. Vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat riskiparametreihin lisätyn varovaisuuden ja EKP:n asettamien riskiparametrikertoimien seurauksena.

EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat kohdistuvat vähittäisvastuiden muihin kuin pk-yritysvastuuihin. Näissä keskimääräiselle riskipainolle asetetut lattiat ovat kiinteistövakuudellisille 15,4 prosenttia ja muille kuin kiinteistövakuudellisille 32,7 prosenttia.

IRB-riskipainotettujen erien siltalaskelma (EU-CR8), milj. €	a	b
	Riski- painotettujen vastuuerien määrät	Pääoma- vaatimukset
1 Riskipainotetut vastuuerät edellisen raportointikauden lopussa 31.3.2019	30 676	2 454
2 Vastuiden määrä	839	67
3 Vastuiden laatu	231	19
4 Mallipäivitykset	806	64
5 Menetelmät ja periaatteet	3 553	284
9 Riskipainotetut vastuuerät raportointikauden lopussa 30.6.2019	36 104	2 888

Siltalaskelmalla on esitetty viimeisimmän neljännensuoden aikana tapahtuneet muutokset vähittäisvastuissa, yritys vastuissa ja luottolaitos vastuissa. Vastuiden määrän kasvu kasvatti riskipainotettuja eriä, ja luottokannan laatu hieman heikkeni yritys vastuissa, mikä kasvatti riskipainotettuja eriä. Mallipäivityksissä on esitetty vähittäisvastuiden varovaisuuslisien korotusten vaikutus. Menetelmä ja periaatemuutoksissa on esitetty EKP:n asettamien riskiparametrikertoimien vaikutus.

Liite 22. Vastuut luottoluokittain

Vähittäsvastuut luottoluokittain (AIRB)

Kaikki vähittäisraamiset

Luottoluokka 30.6.2019	Taseen erät, vastuu- arvo (EAD), mlj. €	Taseen ulko- puolliset erät, vastuu- arvo (EAD), mlj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipalno- tetut erät, mlj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, mlj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	50 690	2 197	52,5	1,1	27,8	9 045	16,1	256
A	31 847	1 671	52,6	0,0	27,0	1 244	3,7	4
B	10 112	403	51,9	0,2	27,1	1 273	12,1	5
C	4 213	88	52,3	0,7	32,4	1 567	36,4	10
D	2 715	34	52,9	3,2	31,6	2 214	80,5	27
E	1 365	2	54,0	29,7	32,1	2 158	157,9	124
F	437			100,0	26,6	588	134,5	86
Yrityisasiakkaat yhteensä	1 804	162	67,5	3,7	42,1	1 059	49,7	69
1,0-2,0	1	0	75,8	0,0	35,9	0	2,8	0
2,5-5,5	505	47	66,6	0,4	26,7	75	13,7	1
6,0-7,0	729	65	67,1	1,3	43,7	341	42,9	5
7,5-8,5	375	38	66,9	5,0	52,7	339	82,2	11
9,0-10,0	141	12	75,3	24,9	50,3	194	127,5	19
11,0-12,0	54			100,0	72,2	109	203,3	34
Yhteensä	52 494	2 358	53,3	1,2	28,3	10 104	17,3	325

Kaikki vähittäisraamiset

Luottoluokka 31.12.2018	Taseen erät, vastuu- arvo (EAD), mlj. €	Taseen ulko- puolliset erät, vastuu- arvo (EAD), mlj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipalno- tetut erät, mlj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, mlj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	49 985	1 817	54,1	0,7	16,8	4 146	7,4	159
A	31 412	1 319	52,8	0,0	15,9	571	1,7	2
B	10 647	399	56,9	0,1	15,9	523	4,7	2
C	3 915	73	61,6	0,5	22,5	690	17,3	4
D	2 172	23	65,6	2,3	21,0	795	36,2	11
E	1 429	3	69,5	20,0	21,4	1 205	84,1	59
F	409			100,0	23,5	362	88,5	80
Yrityisasiakkaat yhteensä	2 099	173	68,4	3,6	40,1	1 130	47,1	71
1,0-2,0	1	0	65,9	0,0	26,4	0	2,0	0
2,5-5,5	591	48	67,3	0,4	26,7	88	13,7	1
6,0-7,0	838	73	68,3	1,4	42,2	378	41,5	5
7,5-8,5	457	39	67,7	4,9	48,3	368	74,2	12
9,0-10,0	154	13	76,3	24,7	49,8	208	124,7	21
11,0-12,0	57	0	75,7	100,0	59,2	88	153,8	33
Yhteensä	52 084	1 990	55,0	0,9	17,8	5 276	9,0	230

Henkilöasiakkaiden keskimääräiset PD ja LGD nousivat erityisesti EKP:n riskiparametrikertoimien seurauksena, myös malleihin lisätty varovaisuus nosti parametreja.

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

Luottoluokka 30.6.2019	Taseen vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	Taseen ulkopuoliset vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipalnotetut erät, milj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	729	354	85,0	0,0	44,9	157	14,8	0
2,5-5,5	17 041	3 923	72,2	0,2	44,2	8 436	40,2	21
6,0-7,0	8 093	2 091	72,0	1,3	43,2	8 783	86,2	56
7,5-8,5	4 713	745	72,1	4,5	43,2	6 672	122,2	105
9,0-10,0	670	155	68,8	22,3	43,3	1 569	190,1	80
11,0-12,0	669	21	59,8	100,0	44,1	0	0,0	304
Yhteensä	31 914	7 290	72,5	1,6	43,8	25 618	66,5	566

Luottoluokka 31.12.2018	Taseen vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	Taseen ulkopuoliset vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipalnotetut erät, milj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	748	381	84,2	0,0	44,4	166	14,7	0
2,5-5,5	16 058	3 815	72,7	0,2	43,8	8 031	40,4	20
6,0-7,0	7 823	1 464	72,1	1,3	43,0	8 067	86,8	52
7,5-8,5	4 082	679	72,6	4,5	43,0	5 673	119,1	91
9,0-10,0	672	140	68,4	19,9	43,4	1 538	189,4	69
11,0-12,0	658	22	60,7	100,0	44,1	0	0,0	301
Yhteensä	30 041	6 502	73,0	1,5	43,5	23 474	65,4	533

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Luottolaitosvastuut luottoluokittain (FIRB)

Luottoluokka 30.6.2019	Taseen vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	Taseen ulkopuoliset vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipalnotetut erät, milj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	3 027	26	77,6	0,0	12,6	167	5,5	0
2,5-5,5	4 105	426	66,3	0,1	18,2	675	15,6	1
6,0-7,0	10	8	35,2	2,1	45,0	27	149,0	0
7,5-8,5	11	14	42,6	5,0	45,0	48	189,2	1
9,0-10,0	1	1	34,8	11,7	45,0	5	245,7	0
Yhteensä	7 154	475	64,6	0,1	16,1	923	12,4	2

Luottoluokka 31.12.2018	Taseen vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	Taseen ulkopuoliset vastuu-erät, arvo (EAD), milj. €	CF, keskimäärin, %	PD, keskimäärin, %	LGD, keskimäärin, %	Riskipalnotetut erät, milj. €	Riskipalno, keskimäärin, %	Odotetut tappiot, milj. €
1,0-2,0	2 584	40	76,1	0,0	13,2	146	5,6	0
2,5-5,5	4 458	426	66,7	0,1	16,6	755	15,5	1
6,0-7,0	23	7	30,8	1,6	45,0	40	131,9	0
7,5-8,5	55	13	36,8	4,7	45,0	127	186,6	1
9,0-10,0	1	1	37,0	11,5	45,0	6	246,1	0
Yhteensä	7 123	491	65,0	0,1	15,9	1 083	14,2	3

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0. Vertailukauden luottoluokkajakaumaa on korjattu.

Liite 23. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €	30.6.2019		31.12.2018	
	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 308	907	1 297	818
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)				
Markkinariski	763	460	732	421
Vakuutusriski	445	288	351	281
Vastapuoliriski	23	38	30	36
Operatiivinen riski	34	51	34	45
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-604	-154	-570	-162
Yhteensä	660	683	578	621
Puskuri SCR:ään	647	224	719	197
SCR-suhde, %	198	133	225	132
SCR-suhde, % (Ilman siirtymäsääntöä)	158	133	176	132

Luvut ovat OP Ryhmän arvion mukaisia, ja niissä on huomioitu siirtymäsäännökset.

Liite 24. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. €	30.6.2019	31.12.2018
OP Ryhmän omat pääomat	12 310	11 835
Pääomalainat ja debentuurilainat	932	1 075
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-217	-349
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 449	-1 501
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	651	735
Suunniteltu voitonjako	-48	-94
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	-140	-46
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-382	-262
Ryhmittymän omat varat yhteensä	11 655	11 393
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	7 156	6 528
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 343	1 199
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	8 499	7 727
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 156	3 666
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojenvähimmäismäärä) (%)	137	147

* Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden mukaiset arvostuserot ja arvio SCR:sta.

** Eläkevastuun ylikate, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

*** Kokonaisriski x 14,5 %, vertailuvuonna 14,3 %

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset.

Liite 25. Lähipiiritapahtumat

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja näiden läheisistä perheenjäsenistä sekä muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2018 jälkeen.

Taloudellinen informaatio 2019

Vuoden 2019 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2019

29.10.2019

Helsingissä 30.7.2019

OP Osuuskunta Johtokunta

Lisätiedot:

Pääjohtaja Timo Ritakallio, puh. 010 252 4500

Talousjohtaja Vesa Aho, puh. 010 252 1427

Viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tuuli Kousa, puh. 010 252 2957

www.op.fi